

KALA- JA RIISTARAPORTTEJA nro 202

*Anssi Ahvonen
Asmo Honkanen
Eira Railo*

Kalatalousbarometri 2000

Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta

Helsinki 2000

Asmo Honkanen, Anssi Ahvonen ja Eira Railo

Kalatalousbarometri 2000: Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta

Tutkimusraportti

Kalatalousbarometrit (313120)

Kalatalousbarometri 2000: *Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta* tarkastelee suomalaisten näkemyksiä kalasta ja kalataloudesta iän, sukupuolen, asuinalueen ja koulutuksen mukaan. Tiedot kerättiin noin 2200 henkilön otoksena puhelinhaastatteluilla helmikuussa 2000. Aihe liittyy laajempaan barometrikokonaisuuteen, jossa mittaukset on kohdistettu kalatalouden koko tarjonta-kysyntä -ketjuun alkutuotannosta kuluttajiin. Tässä raportissa on pyritty erilaisten kalaan ja kalatalouteen liittyvien mittarien avulla hahmottamaan mahdollisia mielipide- ja näkemyseroja eri sosiodemografisten väestöryhmien välillä.

Kalaan liittyvät yleiset mielikuvat olivat hyvin myönteisiä. Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta olivat yleisesti ottaen samansuuntaisia. Luokittelevista muuttujista ikäryhmä oli useimmiten selvin havaittuja näkemyseroja selittävä tekijä. Ikäryhmä vaikutti tuloksiin muun muassa niin, että vanhimman tai sekä vanhimman että nuorimman ikäryhmän näkemykset poikkesivat muitten ikäryhmien näkemyksistä. Monissa tapauksissa mielipiteet muuttuivat tasaisesti iän karttuessa. Miesten ja naisten näkemyserot olivat pääasiassa vähäisiä. Miesten ja naisten välillä mielipide-eroja esiintyi kuitenkin muun muassa niissä kysymyksissä, jotka käsittelivät näkemyksiä luonnonvarojen tilasta. Asuinalue ja koulutustaso selittivät tulosten vaihtelua monissa tapauksissa suhteellisen vähän.

Barometri, kalatalous, kuluttajat, sosiodemografiset muuttujat, survey

Kala- ja riistaraportteja 202

951-776-299-2

1238-3325

29 s.

Suomi

Julkinen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Elinkeinokalatalouden tutkimus
PL 6
00721 Helsinki
Puh: 0205 7511 Fax: 0205 751201

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Taitto: Rauno Yrjölä, Ympäristötutkimus Yrjölä Oy

Paino: Yleisjäljennös Oy, Helsinki

Asmo Honkanen, Anssi Ahvonen ja Eira Railo

Kalatalousbarometri 2000: Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta

Tutkimusraportti

Kalatalousbarometrit (313120)

Kalatalousbarometri 2000: *Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta* tarkastelee suomalaisten näkemyksiä kalasta ja kalataloudesta iän, sukupuolen, asuinalueen ja koulutuksen mukaan. Tiedot kerättiin noin 2200 henkilön otoksena puhelinhaastatteluilla helmikuussa 2000. Aihe liittyy laajempaan barometrikokonaisuuteen, jossa mittaukset on kohdistettu kalatalouden koko tarjonta-kysyntä -ketjuun alkutuotannosta kuluttajiin. Tässä raportissa on pyritty erilaisten kalaan ja kalatalouteen liittyvien mittarien avulla hahmottamaan mahdollisia mielipide- ja näkemyseroja eri sosiodemografisten väestöryhmien välillä.

Kalaan liittyvät yleiset mielikuvat olivat hyvin myönteisiä. Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta olivat yleisesti ottaen samansuuntaisia. Luokittelevista muuttujista ikäryhmä oli useimmiten selvin havaittuja näkemyseroja selittävä tekijä. Ikäryhmä vaikutti tuloksiin muun muassa niin, että vanhimman tai sekä vanhimman että nuorimman ikäryhmän näkemykset poikkesivat muitten ikäryhmien näkemyksistä. Monissa tapauksissa mielipiteet muuttuivat tasaisesti iän karttuessa. Miesten ja naisten näkemyserot olivat pääasiassa vähäisiä. Miesten ja naisten välillä mielipide-eroja esiintyi kuitenkin muun muassa niissä kysymyksissä, jotka käsittelivät näkemyksiä luonnonvarojen tilasta. Asuinalue ja koulutustaso selittivät tulosten vaihtelua monissa tapauksissa suhteellisen vähän.

Barometri, kalatalous, kuluttajat, sosiodemografiset muuttujat, survey

Kala- ja riistaraportteja 202

951-776-299-2

1238-3325

29 s.

Suomi

Julkinen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Elinkeinokalatalouden tutkimus
PL 6
00721 Helsinki
Puh: 0205 7511 Fax: 0205 751201

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Taitto: Rauno Yrjölä, Ympäristötutkimus Yrjölä Oy

Paino: Yleisjäljennös Oy, Helsinki

1. JOHDANTO	2
2. AINEISTO JA MENETELMÄT	3
2.1. PERUSJOUKKO JA OTOS.....	3
2.2. TIEDONKERUUJÄRJESTELMÄ	4
2.3. AINEISTON KÄSITTELY JA ESITYSTAVAT	5
3. TULOKSET.....	6
3.1. SUOMALAISTEN SUHDE KALAA.....	6
3.2. KALAA LIITTYVÄT YLEISET MIELIKUVAT	9
3.3. NÄKEMYKSET KALAN TARJONNASTA	13
3.4. KALAN TARJONTAAN LIITTYVÄT EPÄKOHDAT	17
3.5. YMPÄRISTÖ JA VAPAA-AIKA	21
4. TARKASTELU.....	27
4.1. YLEISTÄ TULOSTEN TULKINNASTA.....	27
4.2. TULOSTEN LUOTETTAVUUS	27
4.3. YHTEENVETO TULOKSISTA	28
5. KIRJALLISUUS.....	29

1. JOHDANTO

Kalatalousbarometri 2000: *Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta* tarkastelee suomalaisten näkemyksiä kalasta ja kalataloudesta iän, sukupuolen, asuinalueen ja koulutuksen mukaan. Tiedot kerättiin noin 2200 henkilön otoksena puhelinhaastatteluilla helmikuussa 2000. Aihe liittyy laajempaan barometrikokonaisuuteen, jossa mittaukset on kohdistettu kalatalouden koko tarjonta-kysyntä -ketjuun alkutuotannosta kuluttajiin. Kalatalousbarometri 2000:n ensimmäinen osa *Yritysten taloudelliset näkymät* ilmestyi huhtikuussa (Ahvonen & Honkanen 2000) ja toinen osa *Elinkeino ja kuluttajat* toukokuussa 2000 (Honkanen & Ahvonen 2000).

Barometrimittauksilla pyritään yleensä saamaan pitkällä aikavälillä luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa mitattavissa ilmiöissä tapahtuvista muutoksista. Koska tässä raportissa esitetyt tulokset perustuvat yhteen mittauskertaan on tarkastelunäkökulmana eri ryhmien väliset erot. Tarkasteltaviksi luokitteluiksi on valittu sukupuoli, ikä, asuinalue ja koulutus.

Raportissa on ollut tavoitteena hahmottaa kalaan ja kalatalouteen liittyvien erilaisten mittarien avulla mahdollisia mielipide- ja näkemuseroja eri väestöryhmien välillä. Mittarien avulla on pyritty tarkastelemaan sitä, ovatko jotkut ilmiöt vain tietyn väestöryhmän näkemyksiä vai koetaanko asiat yleisesti samalla tavalla. Raporttiin on valittu mukaan pääosa Kalatalousbarometri 2000: *Elinkeino ja kuluttajat* -julkaisussa (Honkanen & Ahvonen 2000) tarkastelluista mittareista. Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty lähinnä sellaiset mittarit, jotka käsittelevät asioita ensisijaisesti elinkeinon näkökulmasta.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1. PERUSJOUKKO JA OTOS

Tutkimusperusjoukon muodosti Suomen 15-74-vuotias väestö, joka oli väestörekisterissä vuoden 1999 alussa. Otoksen koko oli 2200 henkilöä. Otoksesta poistettiin ylipeittona ne henkilöt, jotka olivat kuolleet tai pysyvästi ulkomailla. Lopulliseen netto-otokseen kuului 2192 henkilöä. Näistä 70,3 prosenttia eli 1540 henkilöä osallistui haastatteluun (taulukko 1). Haastatteluun osallistuneiden ja perusjoukon vertailu sukupuolittain ja ikäryhmittäin osoittaa, että otos ja haastatteluaineisto edustavat perusjoukkoa varsin hyvin (taulukot 2 ja 3).

Taulukko 1. Tutkimusperusjoukko, otos ja haastattelujen määrä.

	N	%
Tutkimusperusjoukko	3 885 083	100,0
Otos	2 200	0,06
Ylipeitto	8	(0,4)
Netto-otos	2 192	100,0
Kato	652	29,7
- ei tavoitettu	422	19,2
- kieltäytyi	197	9,0
- muu syy	33	1,5
Haastateltuja	1 540	70,3

Taulukko 2. Otos, haastatteluun osallistuneet ja tutkimusperusjoukko eli Suomen 15–74-vuotias väestö vuoden 1999 alussa sukupuolen mukaan (%).

Sukupuoli	Otos	Osallistuneet	Perusjoukko
Nainen	50,0	50,7	50,2
Mies	50,0	49,3	49,8
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
N	2 200	1 540	3 885 083

Taulukko 3. Tutkimukseen osallistuneet ja tutkimusperusjoukko eli Suomen 15–74-vuotias väestö vuoden 1999 alussa iän ja sukupuolen mukaan (%).

Ikäryhmä	Osallistuneet	Perusjoukko	Osallistuneet	Perusjoukko
	Naiset	Naiset	Miehet	Miehet
15-19	10,5	8,3	8,2	8,7
20-29	15,4	15,8	18,8	16,7
30-39	16,5	18,8	17,9	19,8
40-49	20,6	20,2	20,3	21,1
50-59	17,8	17,5	18,8	17,6
60-69	14,2	13,2	12,6	11,6
70-74	5,0	6,2	3,3	4,4
Yhteensä	100,00	100,0	100,0	100,0
N	781	1 953 108	759	1 931 974

2.2. TIEDONKERUUJÄRJESTELMÄ

Barometrimittauksia edelsi esitutkimus, jossa mittaristo ja tiedonkeruujärjestelmä testattiin yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa (Ahvonen & Honkanen 1999). Mittariston suunnittelussa hyödynnettiin mm. Tilastokeskuksen survey-laboratoriota (Godenhjelm 1999), jossa koeryhmän avulla arvioitiin lomakkeen sisältö, ymmärrettävyys ja tulkittavuus kognitiivisella esitestauksella (ks. Willis 1994, Sudman ym. 1996). Mittariston kehittämisen jälkeen koko tiedonkeruujärjestelmä testattiin haastattelemalla 53 elinkeinon harjoittajaa ja 425 eteläsuomalaista kuluttajaa (Ahvonen & Honkanen 1999). Esitutkimusaineistosta muodostettiin lisäksi asetelmia, joissa testattiin samaa asiaa tarkoittavien mutta eri tavalla ilmaistujen väittämien vaikutusta vastauskäyttäytymiseen (Godenhjelm ym. 2000a, Godenhjelm ym. 2000b). Koska varsinaiset barometrihaastattelut tehtiin yhteistyössä Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin toteutuksen kanssa (esim. Tilastokeskus 2000), voitiin tässä tutkimuksessa hyödyntää myös kuluttajabarometriin liittyvä monivuotinen tietojärjestelmän kehitystyö.

Haastattelut toteutettiin Tilastokeskuksen tietokoneavusteisen haastattelujärjestelmän (CATI) avulla helmikuun 2000 kuluttajabarometrin yhteydessä (Tilastokeskus 2000). Otokseen tulleille lähetettiin etukäteen kirje, jossa kerrottiin haastattelusta ja sen sisällöstä. Keskimääräinen haastatteluaika oli 11 minuuttia.

2.3. AINEISTON KÄSITTELY JA ESITYSTAVAT

Tulokset estimoitiin vastaamaan perusjoukkoa niin, että yksikkötasolla kaikki mittaustulokset painotettiin ottaen huomioon sekä ositekohtaiset otantasuhteet että vastaustodennäköisyys (kato). Painokertoimet kalibroitiin lisäksi siten, että henkilön iän, sukupuolen ja asuinalueen estimoidut reunajakaumat vastaavat koko perusjoukosta saatuja reunajakaumia eli väestörakennetta mainittujen muuttujien suhteen (ks. esim. Deville & Särndahl 1992, Deville ym. 1993). Haastatteluvastauksien painotetuista prosenttiosuuksista muodostettiin ns. **saldoluvut**. Ne saatiin laskemalla yhteen painotetut vastausosuudet, mikä on barometreissa yleisesti käytetty menettely (esim. European Commission 1997, Tilastokeskus 2000). Saldolukujen arvot sijoittuvat välille [-100, 100]. Saldolaskennassa vastausvaihtoehdoille annettiin seuraavat painokertoimet:

<i>Vastausvaihtoehto</i>	<i>Kerroin</i>
Täysin samaa mieltä / Erittäin todennäköistä / Lisääntyy selvästi	1
Jokseenkin samaa mieltä / Melko todennäköistä / Lisääntyy jonkin verran	½
Ei osaa sanoa / Säilyy ennallaan	0
Jokseenkin eri mieltä / Melko epätodennäköistä / Vähenee jonkin verran	-½
Täysin eri mieltä / Erittäin epätodennäköistä / Vähenee selvästi	-1

Tulokset on esitetty kuvissa sekä jakaumina että saldolukuina. Tuloksia esitettäessä on käytetty Tilastokeskuksen luokitteluperusteita asuinalueen, koulutustason ja ikäryhmien jaotteluissa. Opisto- ja korkeakoulutuksen suorittaneet on yhdistetty yhdeksi luokaksi (korkea koulutustaso) ryhmän edustavuuden parantamiseksi. Eri mittarien kysymyksenasettelu selviää tuloksista (kuvat 1.1–5.8).

3. TULOKSET

3.1. SUOMALAISTEN SUHDE KALAAAN

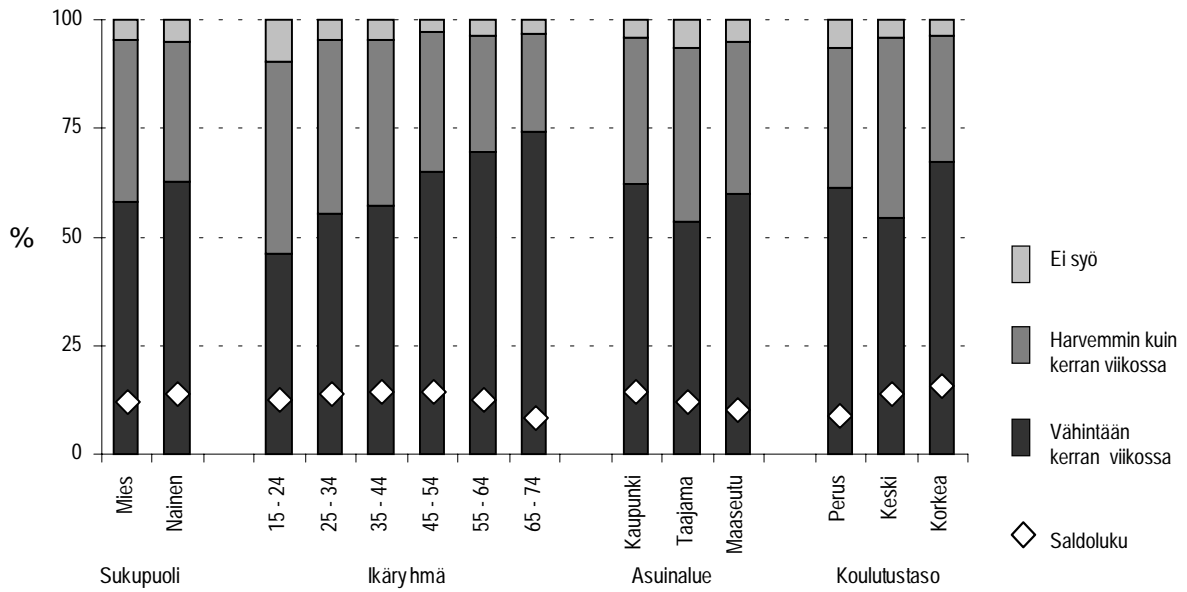
Suomalaisten omakohtaista suhdetta kalaan selvitettiin kysymyksillä, jotka käsittelivät kalan tai rapujen syömistä, kalan valmistamista ja kalastamista (kuvat 1.1–1.4). Kysymyksiä ei kiinnitetty tiettyyn kiinteään ajanjaksoon, esimerkiksi kalenterivuoteen, minkä vuoksi tulokset voivat poiketa jonkin verran muissa yhteyksissä vuositasolla esitetyistä tiedoista. Kuvissa 1.1–1.4 esitetään lisäksi saldoluvuilla arviot kalan ja rapujen syömisestä, kalan valmistamisen ja kalastamisen muutoksesta seuraavan 2–3 vuoden aikana.

Suomalaisista 95 prosenttia ilmoitti syövänsä kalaa. Vähiten kalaa syöviä oli 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä, mutta tässäkin ryhmässä kalaa syövien osuus oli yli 90 prosenttia. Ikäryhmittäin tarkasteltuna vähintään kerran viikossa kalaa syövien osuus kasvoi tasaisesti iän myötä (46 % – 74 %). Kaupungeissa ja maaseudulla syötiin kalaa hieman useammin kuin taajamissa. Koulutustaso vaikutti kalan syöntiin niin, että korkea-asteen koulutuksen suorittaneet söivät kalaa jonkin verran muita useammin. Kalan syömisestä uskottiin keskimäärin lisääntyvän lähivuosina kaikissa väestöryhmissä (saldoluku +8 – +16). (Kuva 1.1).

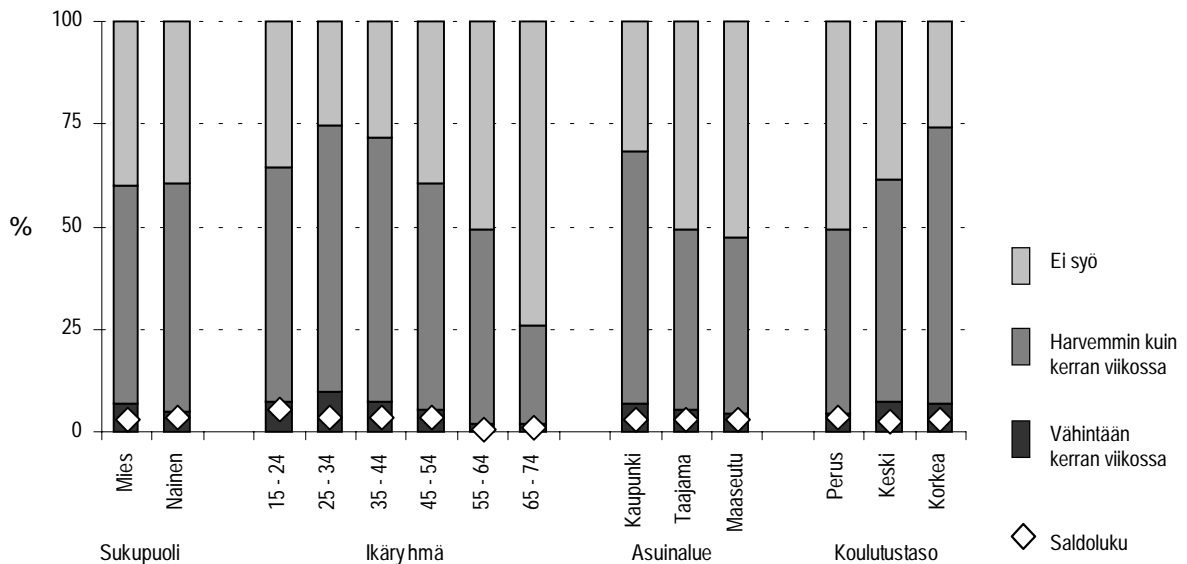
Noin 60 prosenttia suomalaisista ilmoitti syövänsä äyriäisiä tai simpukoita (=rapuja, katkara-puja, muita äyriäisiä tai simpukoita ym.). Äyriäisiä tai simpukoita ei kuitenkaan syöty kovin usein. Vain noin 6 prosenttia käytti niitä vähintään kerran viikossa. Ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten äyriäisiä tai simpukoita syöviä oli 25–34-vuotiaissa (75 %) ja vähiten 65–74-vuotiaissa (26 %). Kaupunkilaisista 68 prosenttia söi äyriäisiä tai simpukoita ja taajamien ja maaseudun väestöstä noin puolet. Koulutustason kasvaessa äyriäisiä tai simpukoita syövien osuus kasvoi perusasteen 49 prosentista korkea-asteen 74 prosenttiin. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että äyriäisten tai simpukoiden syönti tulee heidän osaltaan säilymään ennallaan lähivuosina (saldoluku +1 – +5). Arvio äyriäisten ja simpukoiden syömisestä lähivuosina oli varsin samankaltainen kaikissa vastaajaryhmissä. (Kuva 1.2).

Useimmat suomalaiset valmistivat itse kalaruokia tuorekalasta (=perkaamaton, perattu, fileoitu tai paloitetu). Miehistä 75 prosenttia ja naisista 84 prosenttia ilmoitti laittavansa itse kalaruokia. Vähiten kalaruokia valmistivat 15–24-vuotiaat, joista vain noin puolet valmistivat kalaruokia. Iän karttuessa kiinnostus kalaruokien valmistamiseen kasvoi tasaisesti, ja 65–74-vuotiaista kalaa valmistavia oli yli 90 prosenttia. Koulutustason mukaan eniten kalaruokia valmistavia oli korkea-asteen koulutuksen suorittaneissa (85 %). Alueellisesti tarkasteltuna eri ryhmien välillä oli vain varsin pieniä eroja. Vastaajien arvioidessa kalaruokien valmistamisen muutosta lähivuosina suurin osa oli sitä mieltä tilanne säilyy ennallaan. Eniten niitä, jotka uskoivat kalaruokien valmistamisen lisääntyvän lähivuosina oli ikäryhmässä 15–24 vuotta (saldoluku +16). (Kuva 1.3)

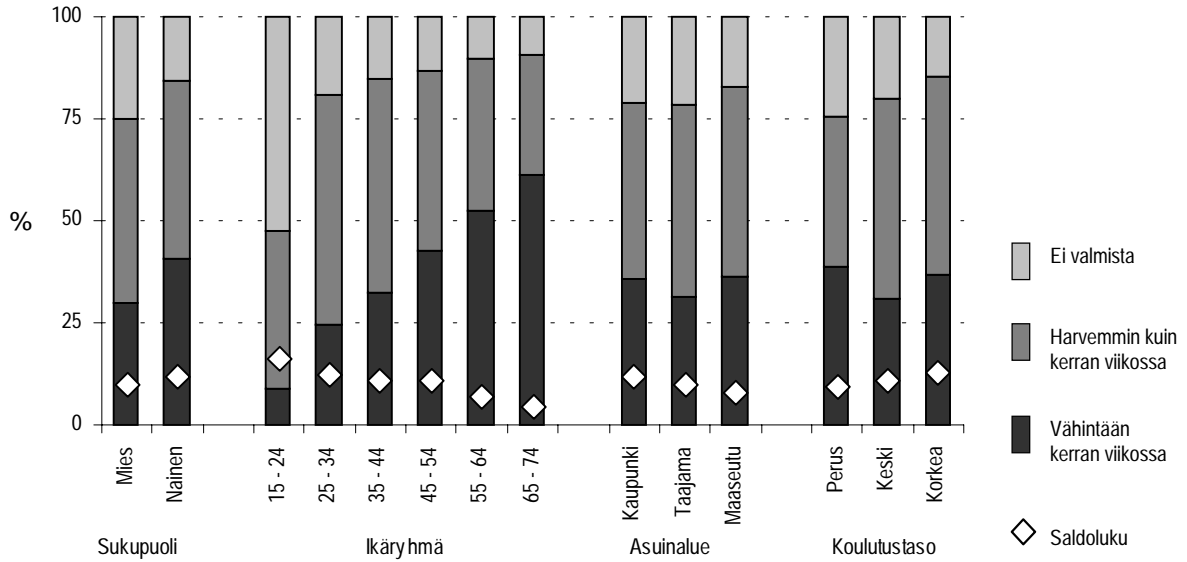
Kaksi kolmasosaa suomalaisista miehistä kalasti, kun kalastamiseksi katsottiin kaikki kalastusmuodot ja myös osallistuminen kalastamiseen esimerkiksi soutamalla. Naisten kalastusinnostus oli laimeampaa (41 %). Miehistä puolet ilmoitti kalastavansa vähintään 5 kertaa vuodessa ja naisista joka neljäs. Maaseudulla asuvat kalastivat jonkin verran ahkerammin (60 %) kuin kaupungeissa (52 %) ja taajamissa (53 %) asuvat. Koulutustasolla ei ollut suurta merkitystä kalastusaktiiviteettiin. Väestöryhmittäin eniten kalastuksen lisääntymiseen lähivuosina uskoivat miehet, 25–34-vuotiaat ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneet (saldoluku +14 – +15). Vastaavasti vähiten kalastamisen lisääntymiseen uskoivat 65–74-vuotiaat (saldoluku +2). (Kuva 1.4).

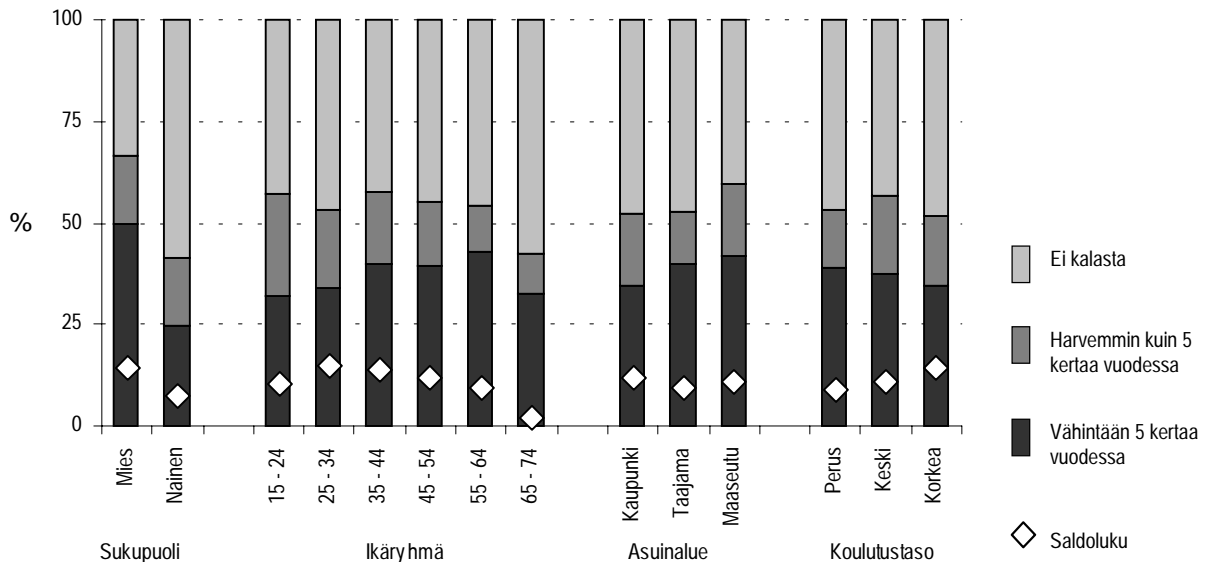
Kuva 1.1. Kalaa syövien vastaajien osuus ja käyttökertojen jakauma (%) sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan. Lisäksi arvio kalan syömisen muutoksesta tulevan 2-3 vuoden aikana (saldoluku).

Kuva 1.2. Rapuja, katkarapuja, muita äyriäisiä ja simpukoita syövien osuus ja käyttökertojen jakauma (%) sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan. Lisäksi arvio rapujen, katkarapujen, muiden äyriäisten ja simpukoiden syömisen muutoksesta tulevan 2-3 vuoden aikana (saldoluku).

Kuva 1.3. Kalaruokia tuorekalasta valmistavien vastaajien osuus ja valmistuskertojen jakauma (%) sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan. Lisäksi arvio kalaruokien valmistamisen muutoksesta tulevan 2-3 vuoden aikana (saldoluku).

Kuva 1.4. Kalastusta harrastavien vastaajien osuus ja kalastuskertojen jakauma (%) sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan. Lisäksi arvio kalastamisen muutoksesta tulevan 2-3 vuoden aikana (saldoluku).

3.2. KALAAAN LIITTYVÄT YLEISET MIELIKUVAT

Suomalaisilla oli varsin myönteinen yleismielikuva kalasta ja kalatuotteista. Varsinkin jos mielikuvia tarkasteltiin kalan terveellisyyden näkökulmasta olivat myönteiset käsitykset hyvin yhteneväisiä riippumatta vastaajan iästä, sukupuolesta, asuinpaikasta tai koulutustasosta (saldoluku +94 – +97). (Kuva 2.1).

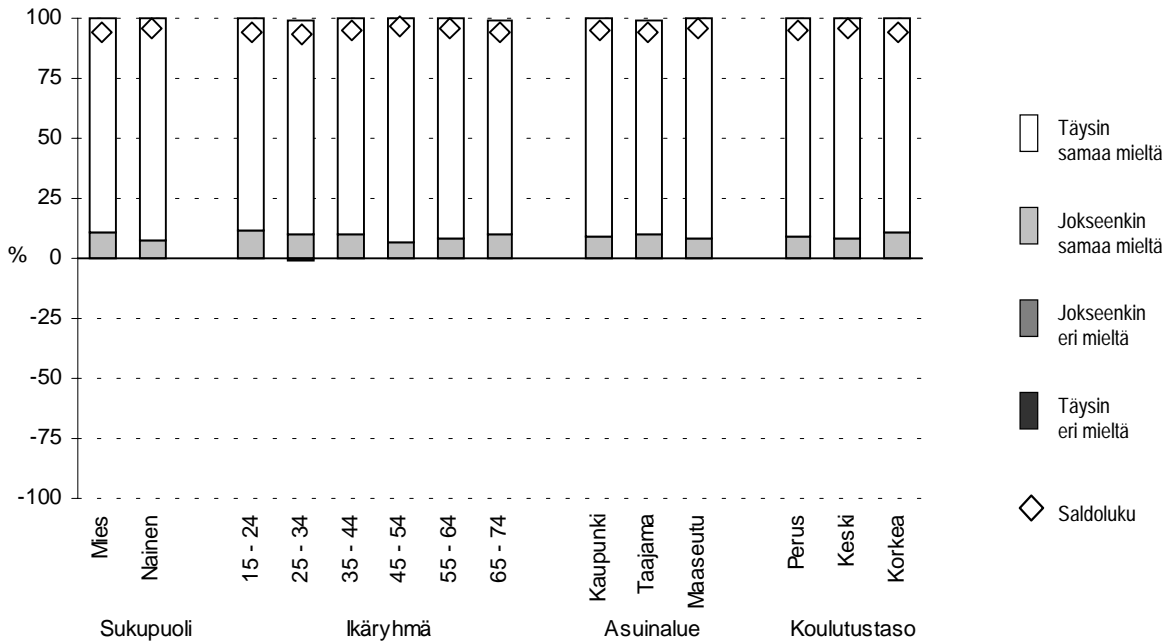
Kalan edullisuuden suhteen mielipiteet jakoutuivat jossain määrin. Pääsääntöisesti kalaa pidettiin edullisena elintarvikkeena (saldoluku +48 – +68). Kalan edullisuus ei jakanut mielipiteitä sukupuolten välillä, vaan yli 80 prosenttia sekä miehistä että naisista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä kalan edullisuudesta. Ikäryhmittäin tarkasteltuna oli mielipiteissä kalan edullisuudesta enemmän eroja. Nuoremmassa ikäryhmässä (15–44-vuotiaat) kalan edullisuuteen suhtauduttiin hivenen kriittisemmin kuin vanhemmissa ikäryhmässä (45–74-vuotiaat). Kuitenkin kaikissa ikäryhmässä yli 80 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kala on edullista. Asuinalueittain tarkasteltuna oltiin maaseudulla hivenen voimakkaammin yksimielisiä kalan edullisuudesta kuin kaupungeissa ja taajamissa. Koulutustaso vaikutti käsityksiin kalan edullisuudesta vain hyvin vähän. (Kuva 2.2).

Väite kalan valmistamisen vaikeudesta torjuttiin melko yksimielisesti. Eri väestöryhmien välillä oli kuitenkin huomattaviakin käsityseroja (saldoluku -74 – -33). Vaihtelu selittyi pääasiassa eroilla eri ikäryhmien välisissä vastausjakaumissa. Kaikkein nuorimmassa ikäryhmässä (15–24-vuotiaat) löytyi eniten hyväksyntää väittämälle kalan valmistamisen vaikeudesta. Vastaavasti mitä vanhemmasta ikäryhmästä oli kysymys sen voimakkaammin esitetty väittämä torjuttiin. Sukupuolten välillä ei vastausten jakaumissa ollut juurikaan eroja. Asuinalueittain tarkasteltuna kaikkein myönteisimmän kalan valmistamiseen suhtauduttiin maaseudulla, jossa vain 13 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kalaa on vaikea valmistaa. Koulutustasolla ei ollut juurikaan merkitystä suhtautumisessa kalan valmistamisen vaikeuteen. (Kuva 2.3).

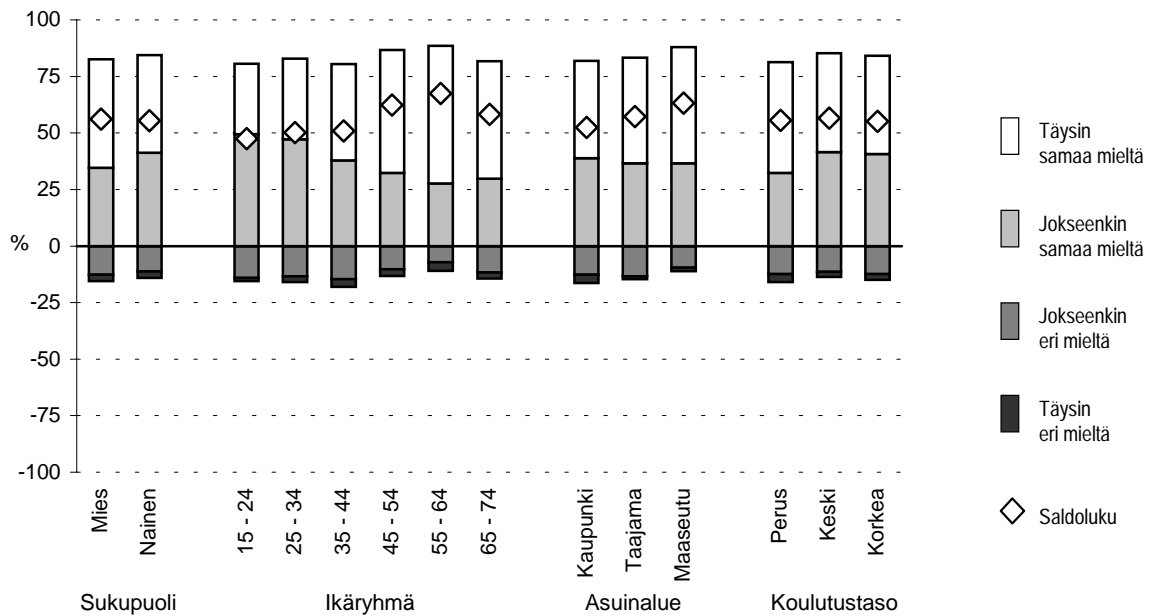
Kalan tuoksun epämiellyttävyyttä koettiin hyvin vaihtelevalla tavalla eri väestöryhmien keskuudessa (saldoluku -41 – +1). Naiset kokivat kalan tuoksun epämiellyttävämpänä (saldoluku -17) kuin miehet, jotka selvästi torjuivat väittämän (saldoluku -40). Nuoremmassa ikäryhmässä oli vanhempia ikäryhmiä selvästi enemmän sellaisia henkilöitä, jotka kokivat kalan tuoksun epämiellyttävänä. Ikäryhmässä 15–24-vuotiaat puolet oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kalan tuoksu on epämiellyttävä. Vastaava osuus yli 45-vuotiaissa oli 30 prosenttia. Myös asuinalueella oli merkitystä kun tarkasteltiin mielipidettä kalan tuoksusta. Kaupunkilaisten suhtautuminen kalan tuoksuun oli kriittisempiä. Koulutustason mukaan perusasteen suorittaneet olivat hivenen muita koulutustasoja kriittisempiä kalan tuoksusta. (Kuva 2.4).

Väittämä kalan säilyttämisen vaikeudesta jakoi mielipiteitä. Kaikissa väestöryhmässä oli enemmän kuin puolet sellaisia, jotka olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kalan säilyttäminen on vaikeaa. Naiset (saldoluku +14) kokivat kalan säilyttämisen hivenen miehiä ongelmallisemmaksi (saldoluku +8). Myös eri ikäryhmien välillä oli vaihtelua suhtautumisessa kalan säilytettävyyteen (saldoluku +4 – +16). Kaupungeissa ja taajamissa asuvat (saldoluku +13 – +16) kokivat kalan säilytettävyyden maaseudulla asuvia suurempana ongelmana (saldoluku +2). Koulutustasolla ei ollut juurikaan merkitystä tarkasteltaessa suhtautumista kalan säilytettävyyteen. (Kuva 2.5).

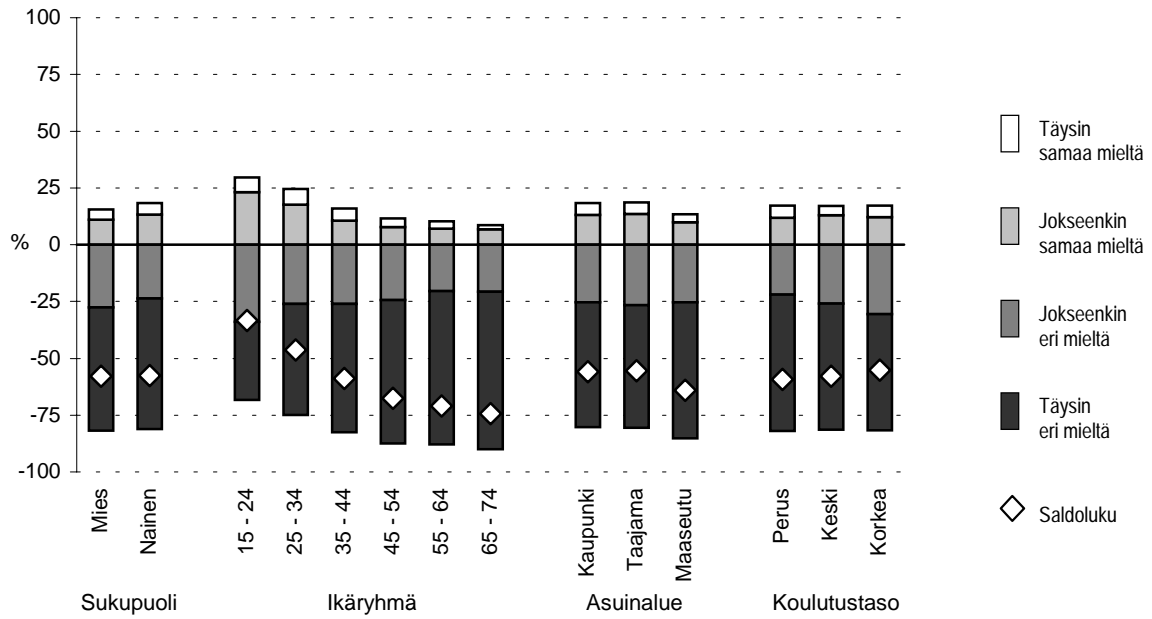
Kalan kotimaisuus koettiin erittäin tärkeäksi kaikissa väestöryhmässä (saldoluku +72 – +85). Naisista 93 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kalan kotimaisuus on tärkeää. Miehillä vastaava osuus oli 88 prosenttia. Eri ikäryhmien välillä ei ollut suurta vaihtelua, mutta kaikkein tärkeimpänä kalan kotimaisuutta pidettiin vanhimmissa ikäryhmässä (55–74-vuotiaat). Kalan kotimaisuuden tärkeyttä korostettiin maaseudulla hivenen enemmän kuin kaupunki tai taajama-alueilla. Perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneet puolestaan korostivat kalan kotimaisuuden tärkeyttä hieman korkeastikoulutettuja enemmän. (Kuva 2.6).

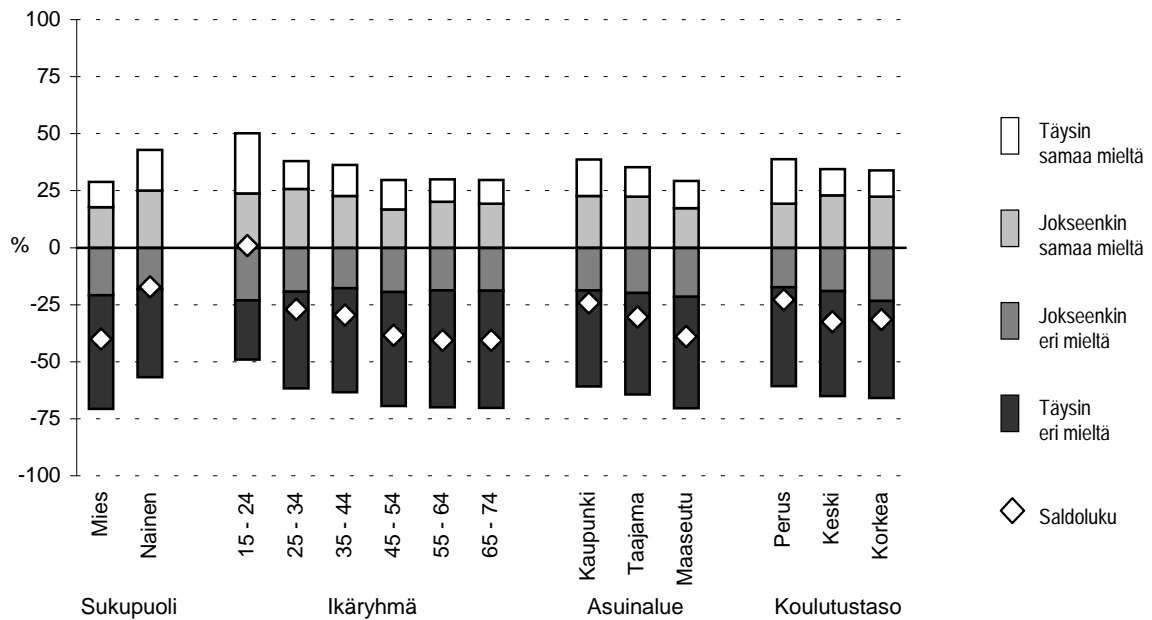
Kuva 2.1. "Kala on terveellistä". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

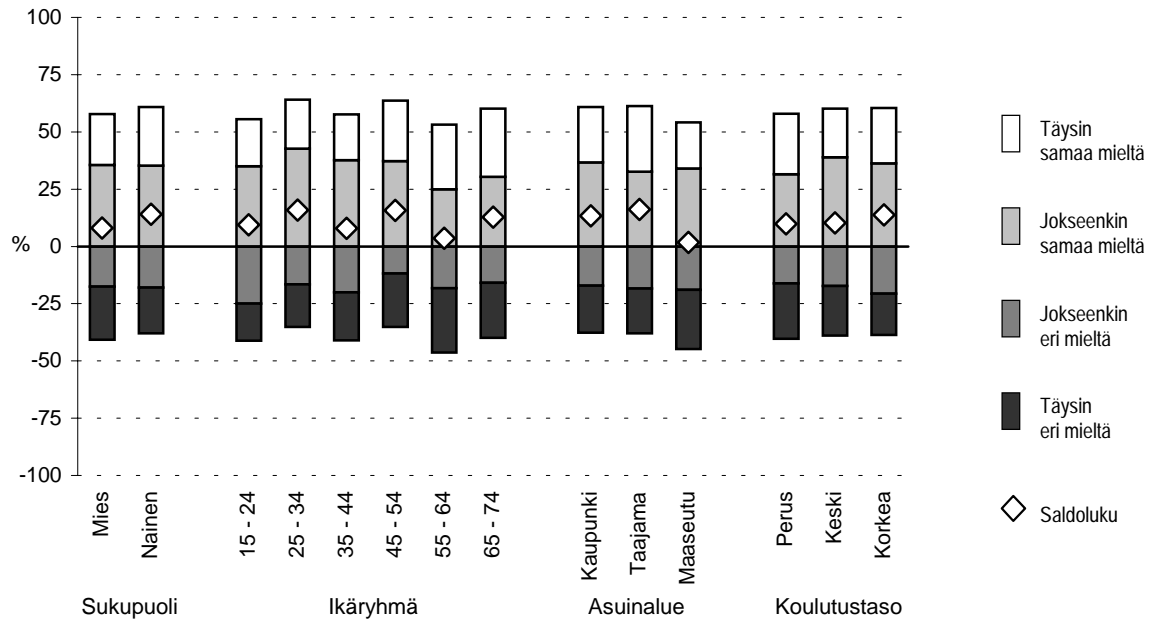
Kuva 2.2. "Kala on edullista". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

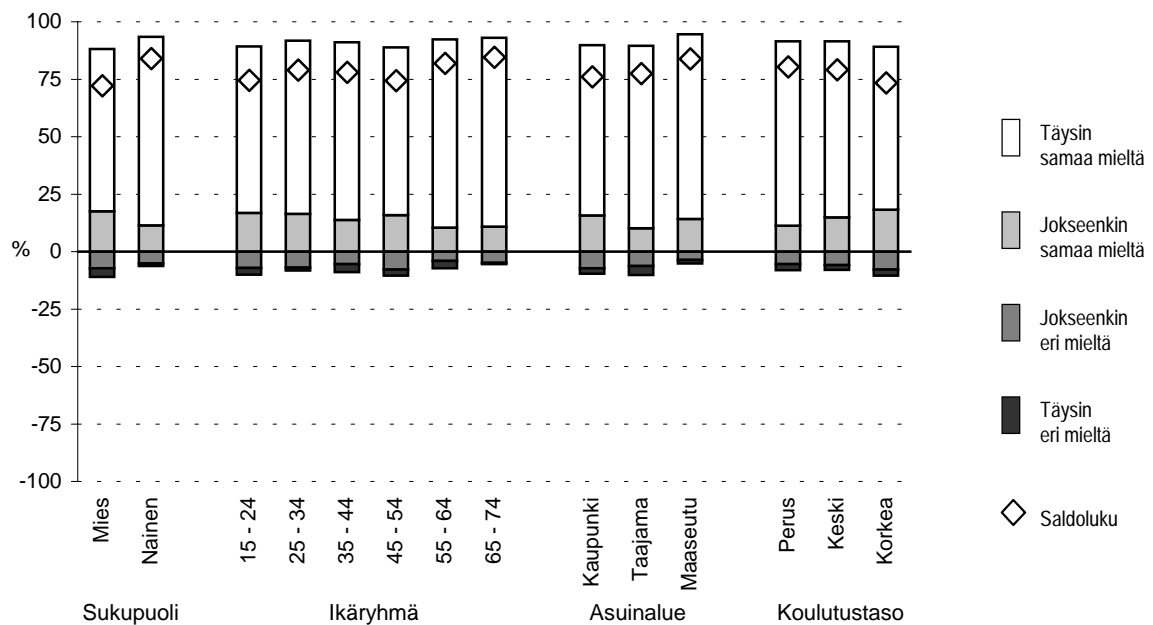
Kuva 2.3. "Kalaa on vaikea valmistaa". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 2.4. "Kalan tuoksu on epämiellyttävä". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 2.5. "Kalaa on vaikea säilyttää". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 2.6. "Kalan kotimaisuus on tärkeää". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

3.3. NÄKEMYKSET KALAN TARJONNASTA

Suomalaiset pitivät varsin todennäköisenä, että kalatuotteiden valikoima ruokakaupoissamme lisääntyy lähivuosina. Selvimmät väestöryhmittäiset erot suhtautumisessa väitteeseen kalatuotevalikoiman lisääntymisestä oli eri ikäryhmien välillä. Nuorin ikäryhmä, 15–24-vuotiaat, piti väitettä todennäköisimpänä (saldoluku +31) ja vanhin ikäryhmä, 65–74-vuotiaat, epätodennäköisimpänä (saldoluku +10). Sukupuolen, asuinalueen ja koulutustason mukaan tarkasteltuna erot olivat melko pieniä eri ryhmien kesken. (Kuva 3.1).

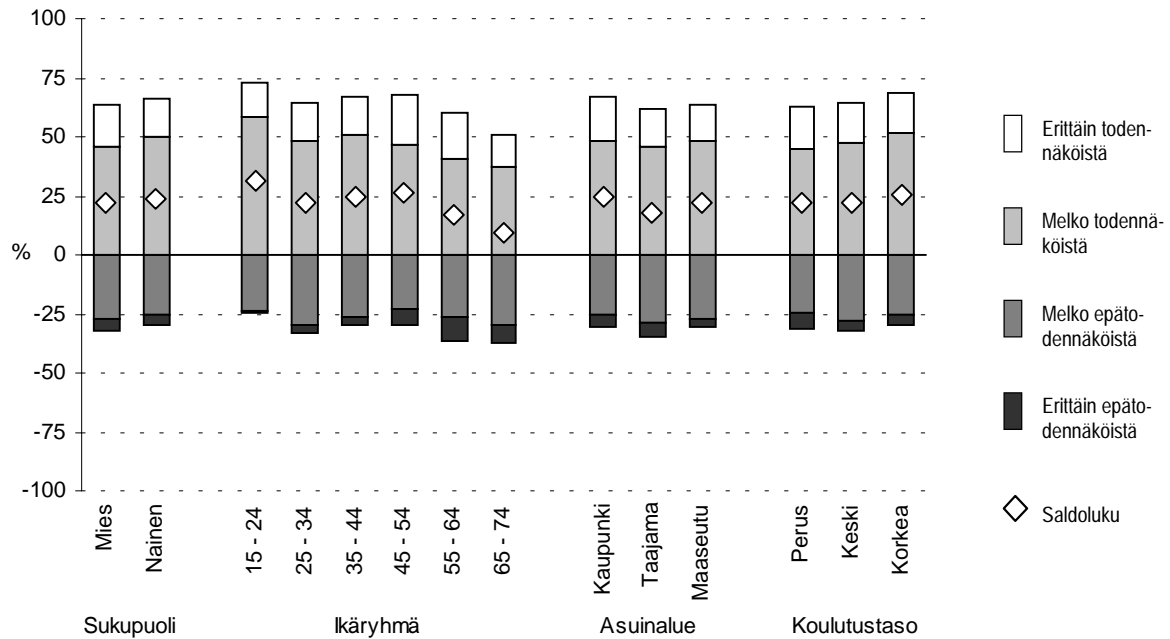
Noin 75 prosenttia suomalaisista piti vähintään melko todennäköisenä sitä, että luomu- tai ekomerkitettyjen kalatuotteiden tarjonta lisääntyy lähivuosina. Naiset pitivät luomu- tai ekomerkitettyjen tuotteiden tarjonnan lisääntymistä jonkin verran todennäköisempänä kuin miehet. Ikä vaikutti vahvasti käsityksiin, ja saldoluvun arvo laski tasaisesti nuorimmasta ikäryhmästä (+54) vanhimpaan (+20). Asuinalueen mukaan tarkasteltuna kaupungeissa oli eniten niitä, jotka pitivät väittämää erittäin todennäköisenä. Myös koulutustaso vaikutti selvästi mielipiteisiin luomu- tai ekomerkitettyjen tuotteiden tarjonnan kehityksestä. (Kuva 3.2).

Valtaosa suomalaisista uskoi, että uusia terveysvaikuttavia kalatuotteita tulee tarjolle ruokakauppoihimme lähivuosina. Noin 59 prosenttia miehistä ja 65 prosenttia naisista oli sitä mieltä, että uusien terveysvaikutteisten kalatuotteiden tulo ruokakauppoihin on joko melko todennäköistä tai erittäin todennäköistä. Etenkin alle 45-vuotiaat pitivät terveysvaikutteisten kalatuotteiden esiinmarssia todennäköisenä (saldoluku +25 – +28). Vanhemmissa ikäryhmissä terveysvaikutteisiin tuotteisiin uskottiin vähemmän. Toisaalta varsin suuri osa, noin 25 prosenttia vanhimman ikäryhmän edustajista, ei ottanut kantaa asiaan. Myös asuinalue ja koulutustaso vaikuttivat jonkin verran siihen, kuinka todennäköisenä uusien terveysvaikutteisten kalatuotteiden tuloa ruokakauppoihin pidettiin. (Kuva 3.3).

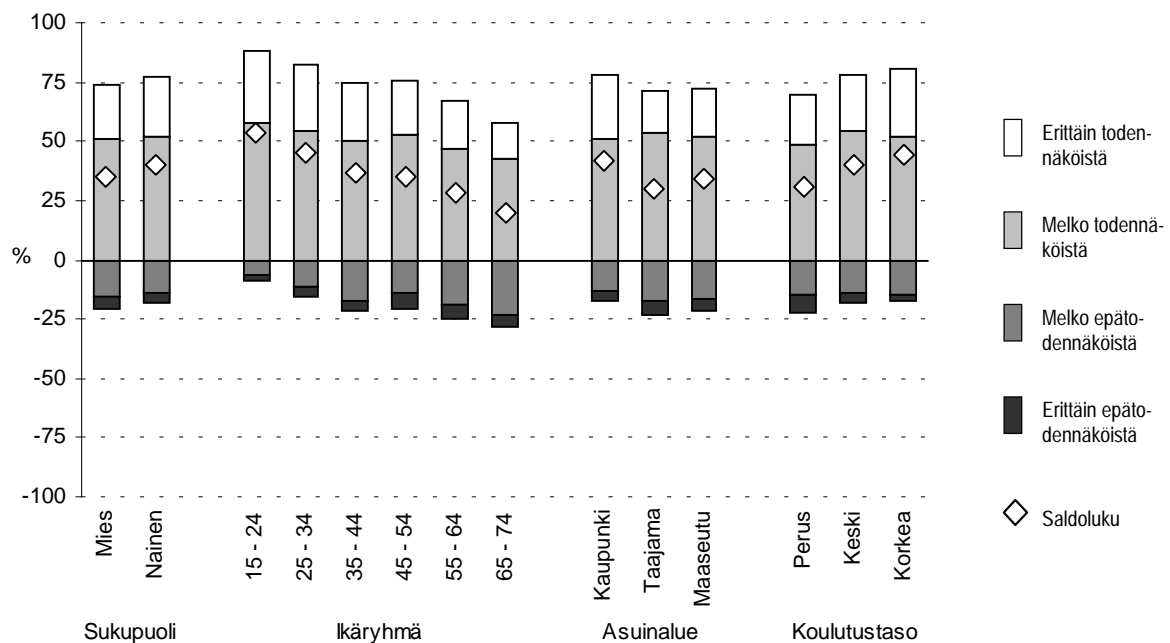
Suurin osa, noin 70 prosenttia suomalaisista piti vähintään melko todennäköisenä väittämää siitä, että uusia kotimaisia kasvatettuja kalalajeja tulee ruokakauppoihimme lähivuosina. Miesten ja naisten suhtautuminen väittämään oli varsin samankaltaista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna todennäköisimpänä väitettä pitivät alle 55-vuotiaat ikäryhmät (saldoluku +32 – +39). Vanhemmat ikäryhmät olivat jonkin verran epäilevämpiä (saldoluku +16 – +20). Asuinalueen mukaan kaupunkilaiset pitivät uusien kotimaisten kasvatettujen kalalajien tuloa kauppoihin todennäköisempänä kuin maaseudun ja taajamien asukkaat. Koulutustason mukaan keskiasteen opintoja suorittaneet pitivät väittämän todennäköisyyttä suurimpana. (Kuva 3.4).

Suomalaiset pitivät melko todennäköisenä, että kalankulutus lisääntyy maassamme lähivuosina. Naiset (saldoluku +33) pitivät väitettä kalankulutuksen kasvusta jonkin verran miehiä todennäköisempänä (saldoluku +25). Ikäryhmittäin tarkasteltuna kalankulutuksen kasvuun uskoivat eniten 45–64-vuotiaat (saldoluku +33 – +35) ja vähiten alle 25-vuotiaat (saldoluku +19) ja toisaalta yli 65-vuotiaat (saldoluku +24). Erot eri asuinalueitten (saldoluku +25 – +30) ja koulutustasojen (saldoluku +27 – +31) välillä olivat suhteellisen pieniä. (Kuva 3.5).

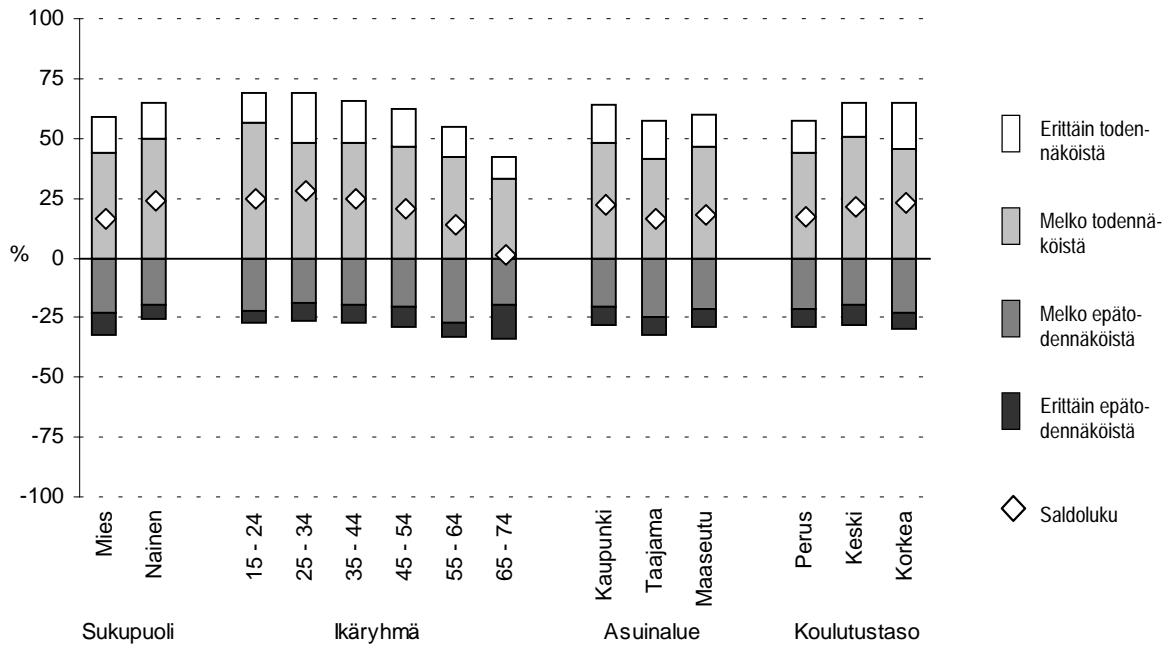
Suomalaiset uskoivat vahvasti kotimaisen kalan kilpailukykyyn kotimarkkinoilla. Noin 82 prosenttia suomalaisista piti melko tai erittäin epätodennäköisenä väittämää siitä, että ulkomaiset kalat ja kalatuotteet syrjäyttävät kotimaisen kalan markkinoillamme lähivuosina. Miesten (saldoluku -53) ja naisten (saldoluku -56) käsityksissä oli vain vähäisiä eroja. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa 35-64 –vuotiaat pitivät ulkomaisen kalan uhkaa pienimpänä (saldoluku -60 – -59). Asuinalue ei vaikuttanut oleellisesti käsityksiin ulkomaisen kalan uhasta (saldoluku -55 – -53). Sen sijaan koulutusaste aiheutti jonkin verran eroja käsityksiin (saldoluku -58 – -52). (Kuva 3.6).

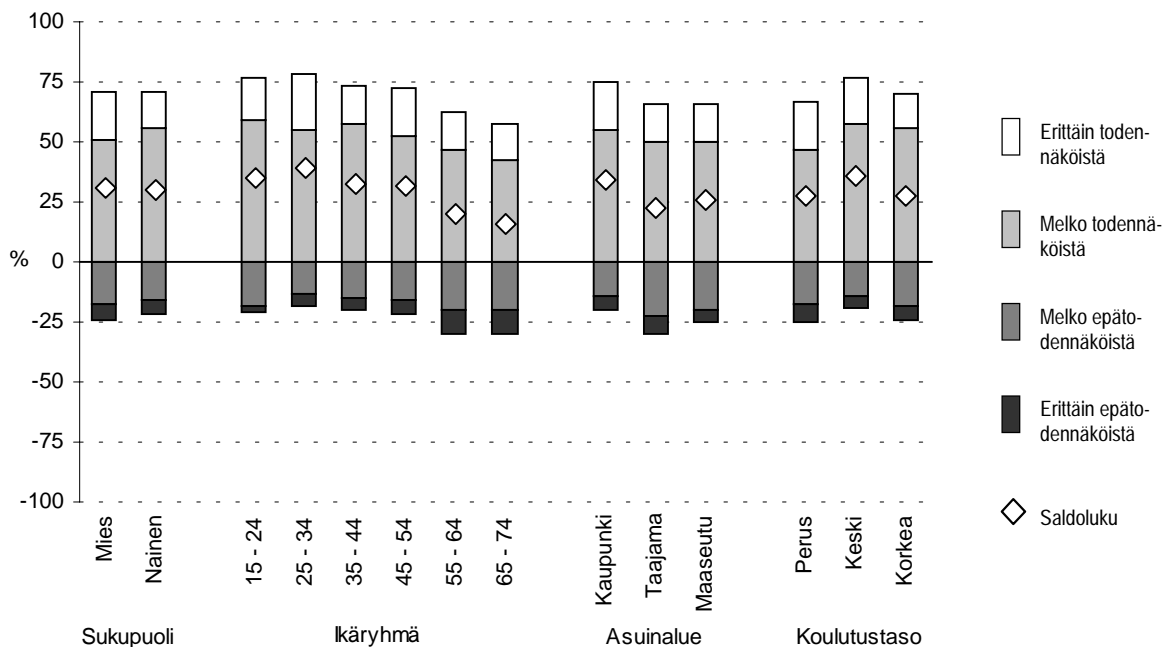
Kuva 3.1. ”Kalatuotteiden valikoima ruokakaupoissamme lisääntyy”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

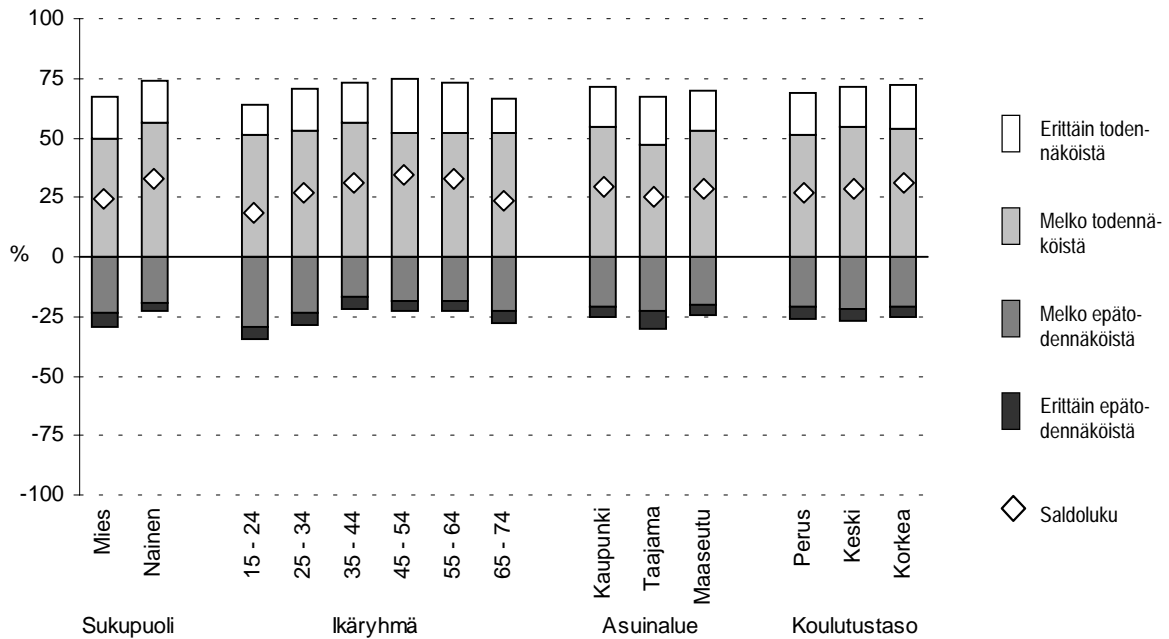
Kuva 3.2. ”Luomu- tai ekomerkityjen kalatuotteiden tarjonta lisääntyy”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

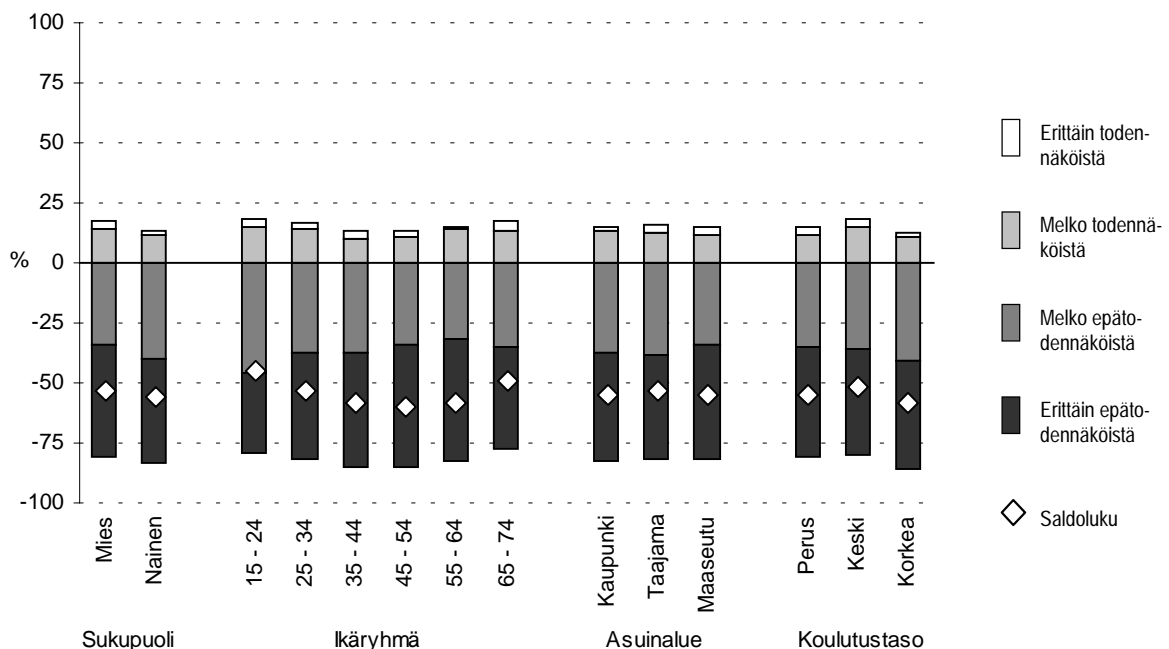
Kuva 3.3. ”Uusia terveystuotteita tulee ruokakauppoihimme”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 3.4. ”Uusia kotimaisia kasvatettuja kalalajeja tulee ruokakauppoihimme”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 3.5. "Kalankulutus Suomessa lisääntyy". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 3.6. "Ulkomaiset kalat ja kalatuotteet syrjäyttävät kotimaisen kalan markkinoillamme". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

3.4. KALAN TARJONTAAN LIITTYVÄT EPÄKOHDAT

Väitteeseen tuoreen kalan riittämättömistä alkuperätiedoista suhtauduttiin pääasiassa suhteellisen yhtenäisesti eri väestöryhmissä (saldoluku +6 – +27). Kaikissa vastaajaryhmissä oli vähintään puolet sellaisia henkilöitä, jotka olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että tuoreen kalan alkuperätiedot ovat riittämättömiä. Sukupuolten välillä ei ollut merkittäviä eroja. Eri ikäryhmistä erottui vanhin ikäryhmä (65–74-vuotiaat), jossa suhtauduttiin vähiten kriittisesti tuoreen kalan alkuperätietoihin. Eri asuinalueiden välillä ei ollut merkittäviä eroja suhtautumisessa tuoreen kalan alkuperätietojen riittämättömyyteen (saldoluku +18 – +24). Koulutustason mukaan keskiasteen suorittaneet olivat yleisemmin sitä mieltä, että tuoreen kalan alkuperätiedot ovat riittämättömiä. (Kuva 4.1).

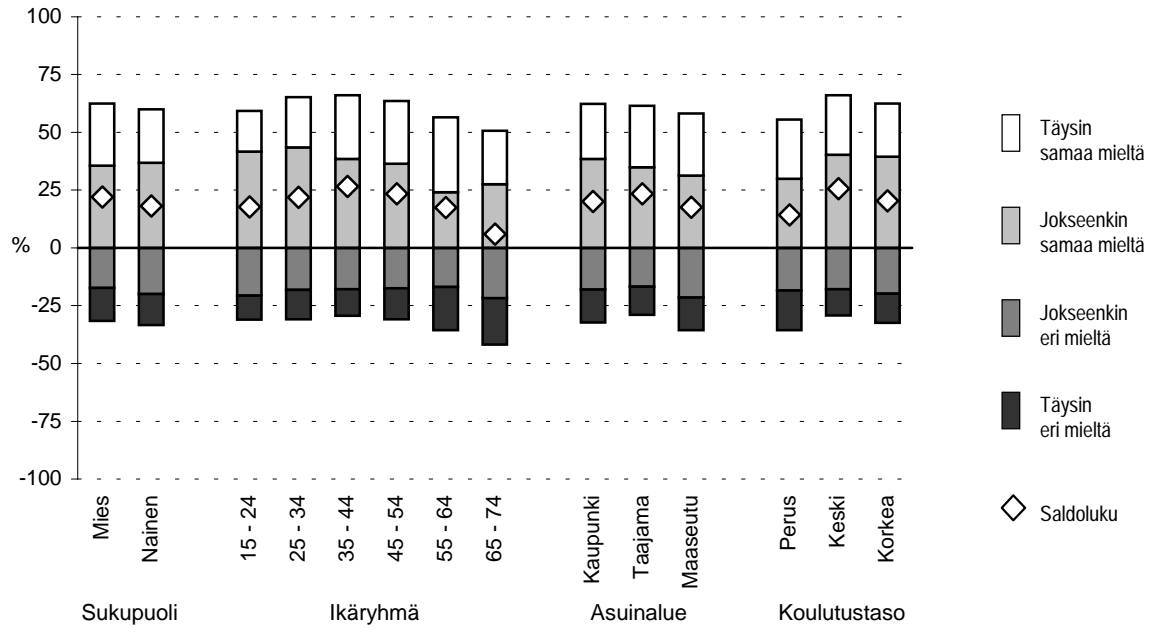
Väite kalatuotteiden pakkausmerkintöjen puutteellisuudesta jakoi mielipiteitä varsin tasaisesti puolesta ja vastaan. Kaikissa väestöryhmissä oli suurin piirtein yhtä paljon sellaisia henkilöitä, jotka olivat väittämän kanssa samaa mieltä kuin niitä, jotka olivat eri mieltä (saldoluku -8 – +2). Miehet (saldoluku +2) suhtautuivat naisia (saldoluku -7) hivenen kriittisemmin puutteellisiin pakkausmerkintöihin. Eri ikäryhmissä ei ollut juurikaan eroja suhtautumisessa väittämään. Vanhimman ikäryhmän edustajista 28 prosenttia ei ottanut kantaa asiaan. Myöskään asuinalue ei vaikuttanut mielipiteeseen kalatuotteiden pakkausmerkintöjen puutteellisuudesta. Perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneet (saldoluku -1 – 0) olivat korkeasti koulutettuja (saldoluku -8) hiukan enemmän sitä mieltä, että kalatuotteiden pakkausmerkinnät ovat puutteellisia. (Kuva 4.2).

Suomalaiset kuluttajat eivät ole kovin laajasti samaa mieltä siitä, että kalatuotteiden tarjonta olisi yksipuolista (saldoluku -42 – -21). Kaikissa väestöryhmissä oli vähintään 60 prosenttia sellaisia, jotka olivat jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroja suhtautumisessa kalatuotteiden tarjonnan yksipuolisuuteen (saldoluku -35 – -32). Ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten hyväksyntää väittämälle löytyi 35–44-vuotiaiden keskuudessa, jossa 36 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä kalatuotteiden tarjonnan yksipuolisuudesta. Maaseudulla oli kaupunkeja enemmän niitä, jotka katsoivat kalatuotteiden tarjonnan olevan yksipuolista (saldoluku -38 – -24). Koulutustaustalla ei ollut suurta merkitystä mielipiteeseen kalatuotteiden tarjonnasta. (Kuva 4.3).

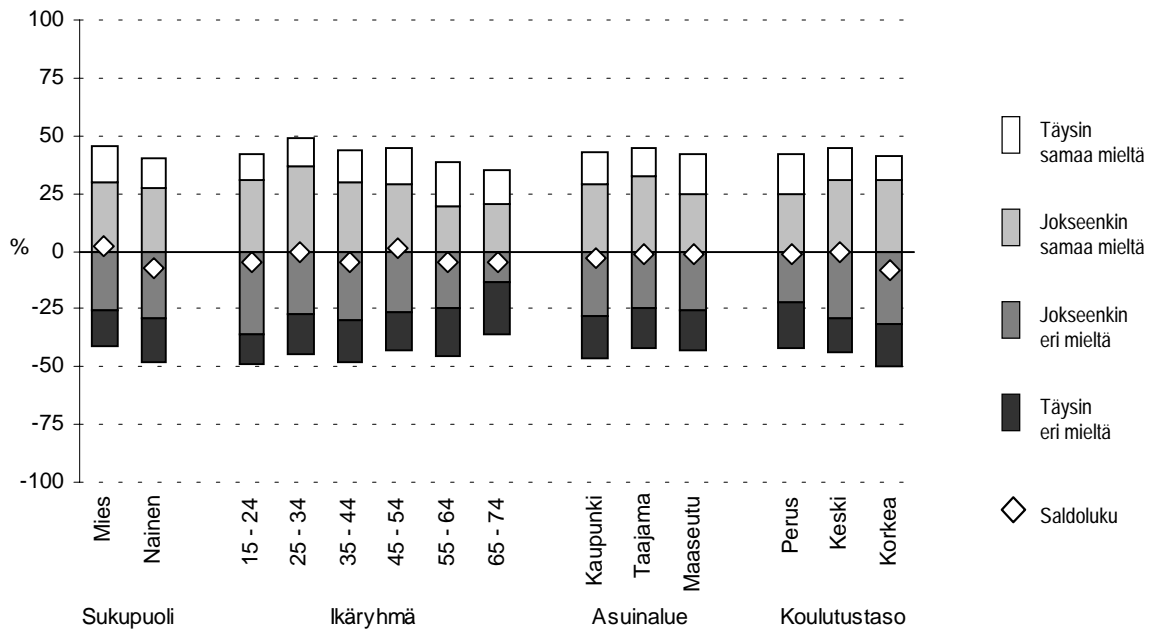
Eri väestöryhmissä oli jonkin verran eroja suhtautumisessa väitteeseen siitä, että kalatuotteet olisivat pilaantuneet odotettua nopeammin (saldoluku -40 – -23). Naisten ja miesten välillä ei ollut kovin suurta eroa suhtautumisessa esitettyyn väittämään. Vanhimmissa ikäryhmissä oli nuorempia ikäryhmiä enemmän niitä, jotka olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämästä. Kaupunkilaiset torjuivat väittämän kalatuotteiden pilaantumisesta hivenen yleisemmin kuin taajamissa tai maaseudulla asuvat. Perusasteen koulutuksen saaneet suhtautuivat jonkin verran muita koulutusasteita kriittisemmin väitteeseen tuoreen kalan pilaantumisesta (saldoluku -36 – -25). (Kuva 4.4).

Kaikissa väestöryhmissä oltiin hyvin voimakkaasti eri mieltä siitä, että kalatiskit olisivat epäsiistejä (saldoluku -75 – -66). Kaikissa ryhmissä oli vähintään 85 prosenttia sellaisia, jotka olivat jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetystä väittämästä. Sukupuolella, ikäryhmällä, asuinalueella tai koulutustasolla ei ollut kovin suurta vaikutusta vastausten jakaumiin. (Kuva 4.5).

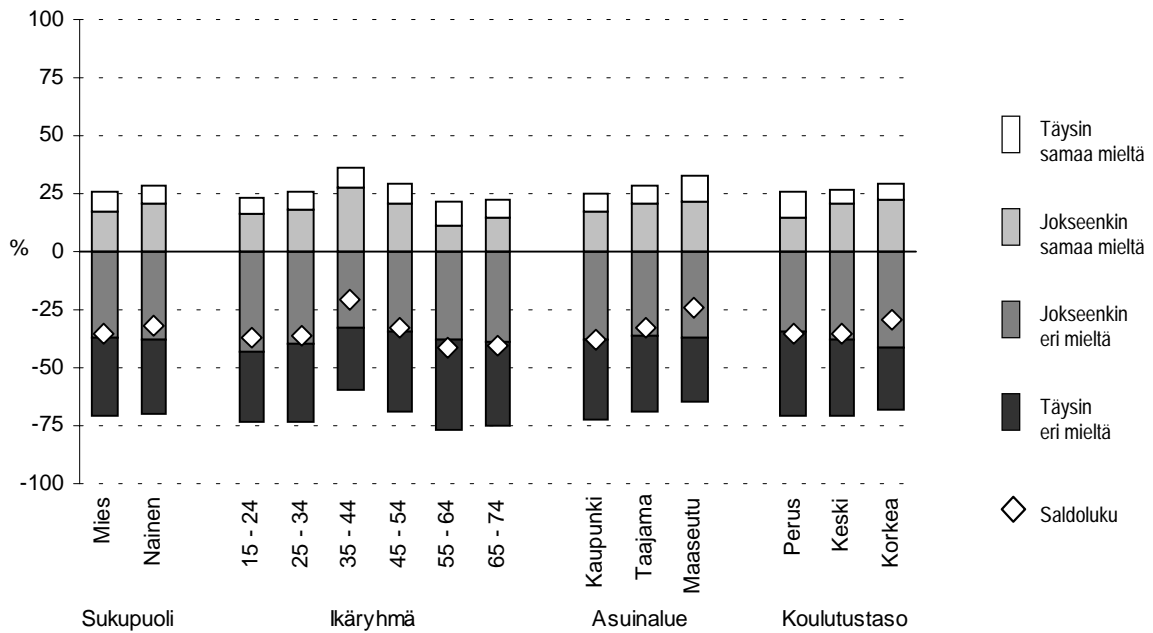
Väite asiakaspalvelun puutteellisuudesta kalatiskailla torjuttiin hyvin yksimielisesti (saldoluku -66 – -50). Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa suhtautumisessa. Eri ikäryhmistä kaikista voimakkaimmin eri mieltä väittämästä olivat 25–34-vuotiaat. Kaupungeissa oli maaseutua ja taajamia hieman enemmän sellaisia vastaajia, jotka olivat jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteestä. Koulutustasolla ei ollut suurta vaikutusta vastausten jakaumiin. (Kuva 4.6).

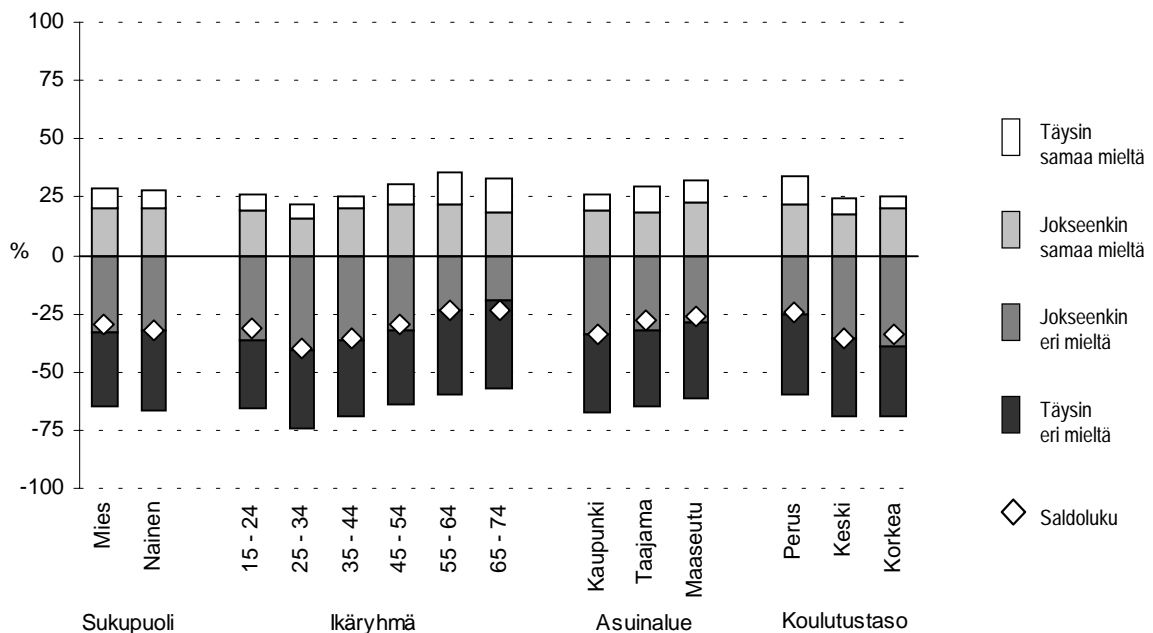
Kuva 4.1. "Tuoreen kalan alkuperätiedot ovat riittämättömiä". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna

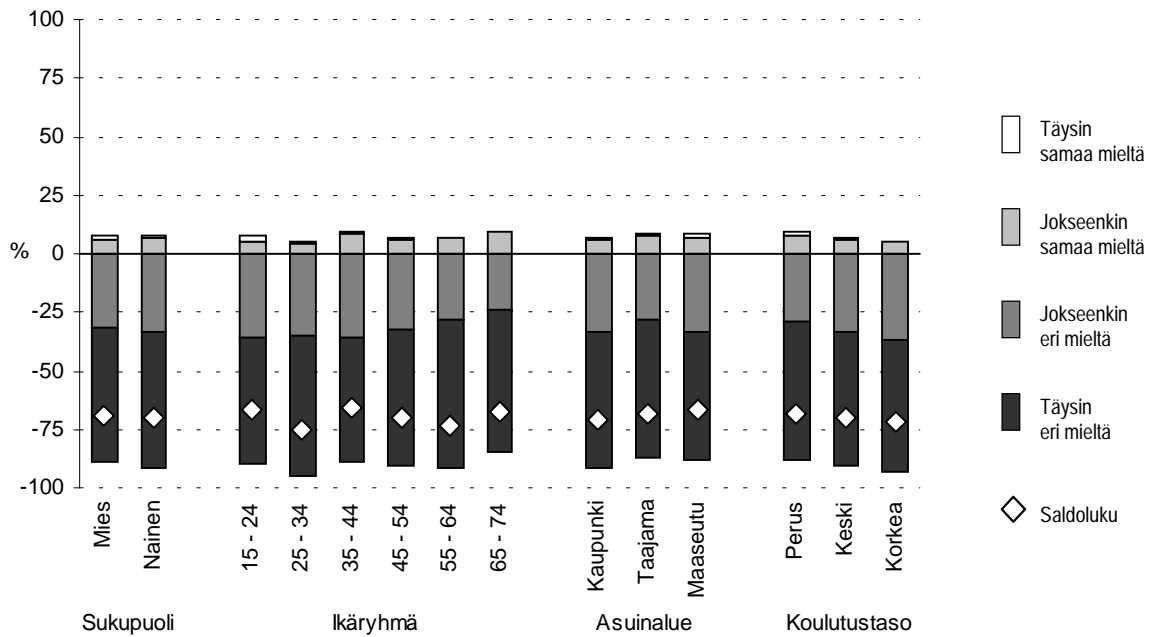
Kuva 4.2. "Kalatuotteiden pakkausmerkinnät ovat puutteellisia". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

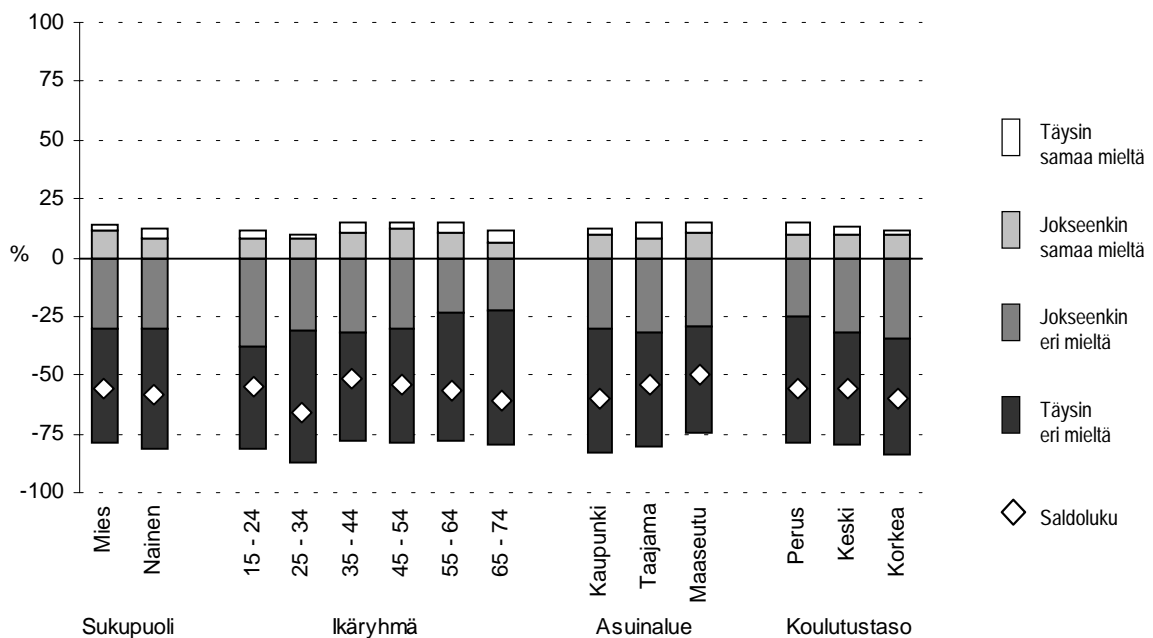
Kuva 4.3. "Kalatuotteiden tarjonta on yksipuolista". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 4.4. "Kalatuotteet ovat pilaantuneet odotettua nopeammin". Arvio väittämästä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 4.5. "Kalatiskit ovat epäsiistejä". Arvio väittämstä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 4.6. "Asiakaspalvelu kalatiskillä on puutteellista". Arvio väittämstä sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

3.5. YMPÄRISTÖ JA VAPAA-AIKA

Hieman yli 60 prosenttia suomalaisista piti vähintään melko todennäköisenä väitettä siitä, että vesien pilaantuminen lisääntyy Suomessa lähivuosina. Naisten ja miesten näkemyksissä oli selvä ero. Naiset pitivät pilaantumisesta selvästi todennäköisempänä (saldoluku +27) kuin miehet (saldoluku +12). Ikäryhmien kesken käsitykset jakautuivat jonkin verran epäyhtenäisesti. Vanhin ikäryhmä, yli 65-vuotiaat, suhtautui vesien tilan kehittymiseen selvästi pessimistisemmin (saldoluku +42) kuin muut ikäryhmät (saldoluvut +11 – +21). Ikäryhmä 55–64-vuotiaat piti vesien pilaantumisen lisääntymistä kaikista ikäryhmistä vähiten todennäköisenä (saldoluku +11). Myös asuinalue ja koulutustaso vaikuttivat jonkin verran käsityksiin. Eniten vesistöjen pilaantumisen lisääntymiseen uskoivat taajamien asukkaat ja toisaalta perusasteen koulutuksen suorittaneet. (Kuva 5.1).

Väitettä Suomen kalakantojen romahtamisesta lähivuosina liikkalastuksen vuoksi pidettiin kautta linjan selvästi epätodennäköisenä. Vain kaksi prosenttia suomalaisista piti väitettä erittäin todennäköisenä ja 11 prosenttia melko todennäköisenä. Miesten ja naisten suhtautumisessa väitteeseen oli selvä ero. Miehet pitivät kalakantojen romahtamista selvästi epätodennäköisempänä (saldoluku -64) kuin naiset (saldoluku -47). Ikäryhmittäisessä tarkastelussa keskimmaiset ikäryhmät (25–64-vuotiaat) pitivät kalakantojen romahtamista vähemmän todennäköisenä kuin ikäjakautuksen ääripäät. Asuinalueen mukaan tarkasteltuna taajamien asukkaiden mielipiteet (saldoluku -50) poikkesivat jonkin verran kaupunkilaisten (saldoluku -56) ja maaseudun asukkaiden (saldoluku -56) käsityksistä. Keski- tai korkea-asteen koulutuksen suorittaneet pitivät kalakantojen romahtamista liikkalastuksen vuoksi epätodennäköisempänä (saldoluku -60) kuin perusasteen koulutuksen suorittaneet henkilöt (saldoluku -48). (Kuva 5.2).

Väite kalanviljelyn aiheuttamien ympäristöhaittojen kasvusta lähivuosina jakoi mielipiteitä tasaisesti puolesta ja vastaan. Taustamuuttujien suhteen eroja oli erityisesti eri ikäryhmien välillä. Usko väitteen todennäköisyyteen kasvoi 44 saldolukuyksiköllä siirryttäessä nuorimmasta ikäryhmästä (saldoluku -15) vanhimpaan (saldoluku +29). Miesten (saldoluku +2) ja naisten (saldoluku +4) käsitysten välillä oli vain pieni ero. Asuinalue vaikutti suhtautumiseen niin, että taajamien asukkaat (saldoluku +12) pitivät kalanviljelyn ympäristöhaittojen kasvua todennäköisempänä kuin kaupunkilaiset (saldoluku 0) ja maaseudun asukkaat (saldoluku +4). (Kuva 5.3).

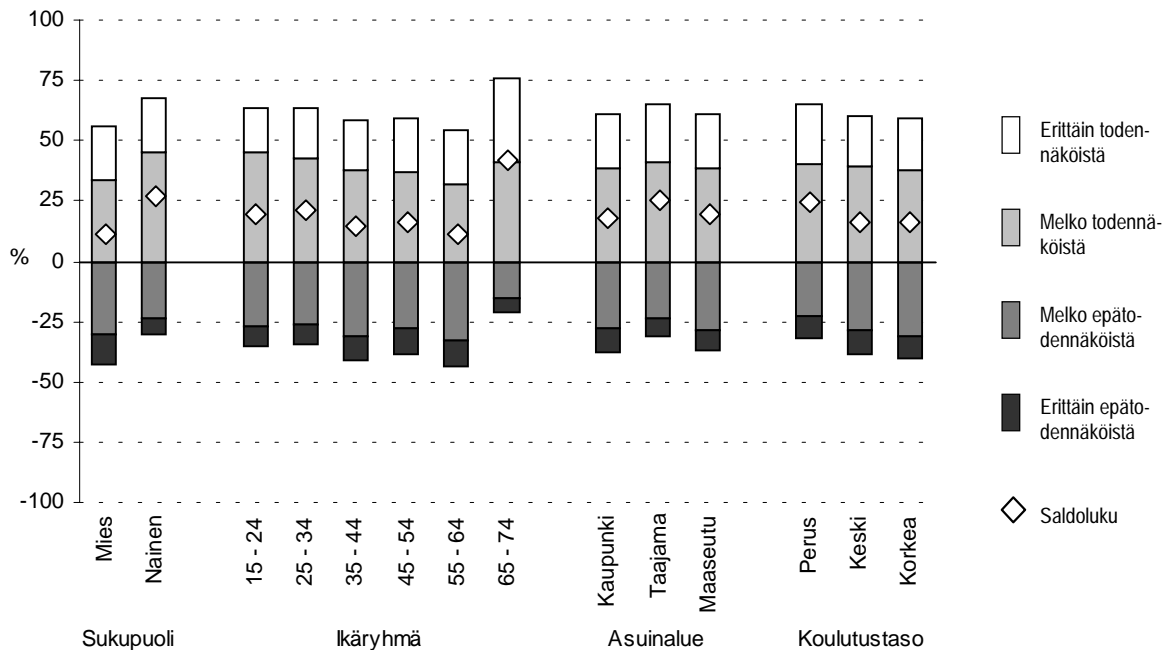
Noin 57 prosenttia suomalaisista piti vähintään melko epätodennäköisenä väitettä siitä, että kaloihin kertyvät ympäristömyrkyt rajoittavat suomalaisten kalan syöntiä lähivuosina. Miehet pitivät väittämää selvästi epätodennäköisempänä (saldoluku -23) kuin naiset (saldoluku -8). Yli 65-vuotiaiden näkemys (saldoluku +7) poikkesi selvästi muiden ikäryhmien käsityksistä (saldoluku -22 – -13). Asuinalueen mukaan epätodennäköisimpänä väitettä pitivät maaseudun asukkaat. Koulutustason kasvun myötä uskomus väitteen todennäköisyyteen laski selvästi. (Kuva 5.4).

Noin 64 prosenttia suomalaisista piti melko tai erittäin todennäköisenä väitettä Suomeen suuntautuvan kalastusturismin kasvusta lähivuosina. Muita selvemmin väitteen toteutumiseen uskoivat miehet (saldoluku +28), ikäryhmä 35–44-vuotiaat (saldoluku +30) ja korkea-asteen koulutuksen saaneet henkilöt (saldoluku +27). Vähiten väitteen toteutumiseen uskoivat puolestaan alle 25-vuotiaat (saldoluku +4), naiset (saldoluku +13), yli 65-vuotiaat (saldoluku +14) ja perusasteen koulutuksen suorittaneet henkilöt (saldoluku +14). (Kuva 5.5).

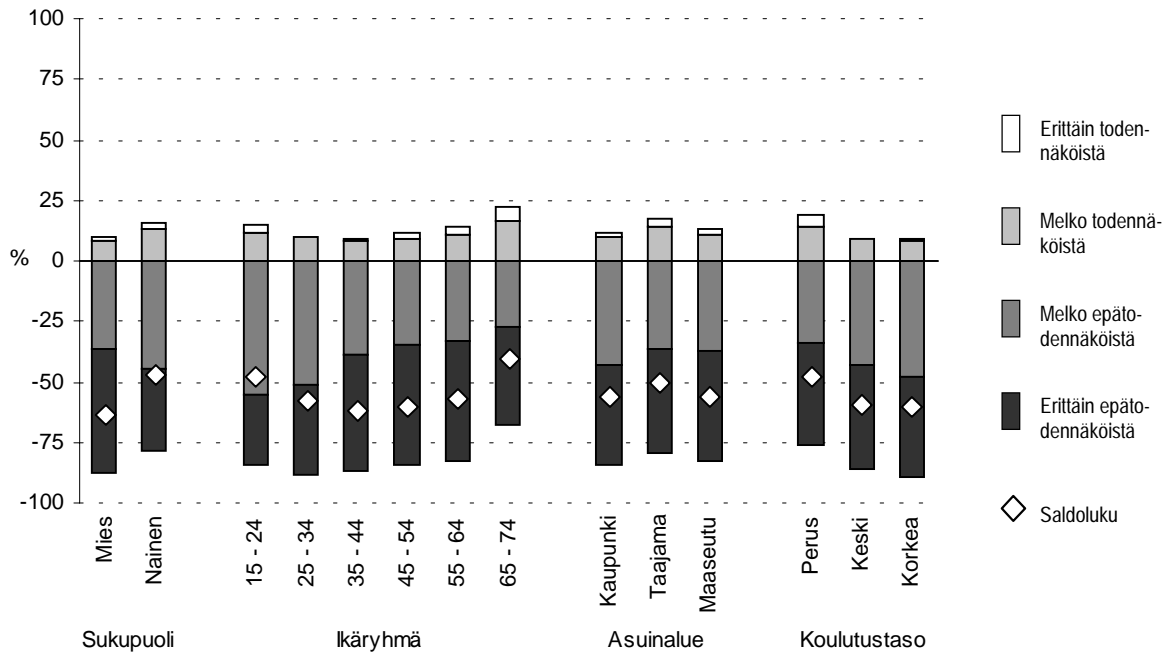
Suomalaisten käsitykset vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksista lähivuosina olivat hyvin myönteisiä. Noin 68 prosenttia piti vähintään melko todennäköisenä väitettä vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksien paranemisesta Suomessa. Eri vastaajaryhmien käsityksissä oli muihin väittämiin verrattuna suhteellisen vähäisiä eroja. Vastaajaryhmistä todennäköisimpiä väitettä pitivät 35–44-vuotiaat (saldoluku +34), perusasteen koulutuksen suorittaneet (saldoluku +34) ja maaseudun asukkaat (saldoluku +32). (Kuva 5.6).

Vain harvat suomalaiset pitivät todennäköisenä, että kalastuslupien hinnat laskevat lähivuosina. Melko tai erittäin epätodennäköisenä väitettä piti 84 prosenttia suomalaisista. Muita epätodennäköisempänä väitteen toteutumista pitivät miehet (saldoluku +65), 35–64-vuotiaat (saldoluku -69 – -64) ja keskiasteen koulutuksen suorittaneet (saldoluku -64). (Kuva 5.7).

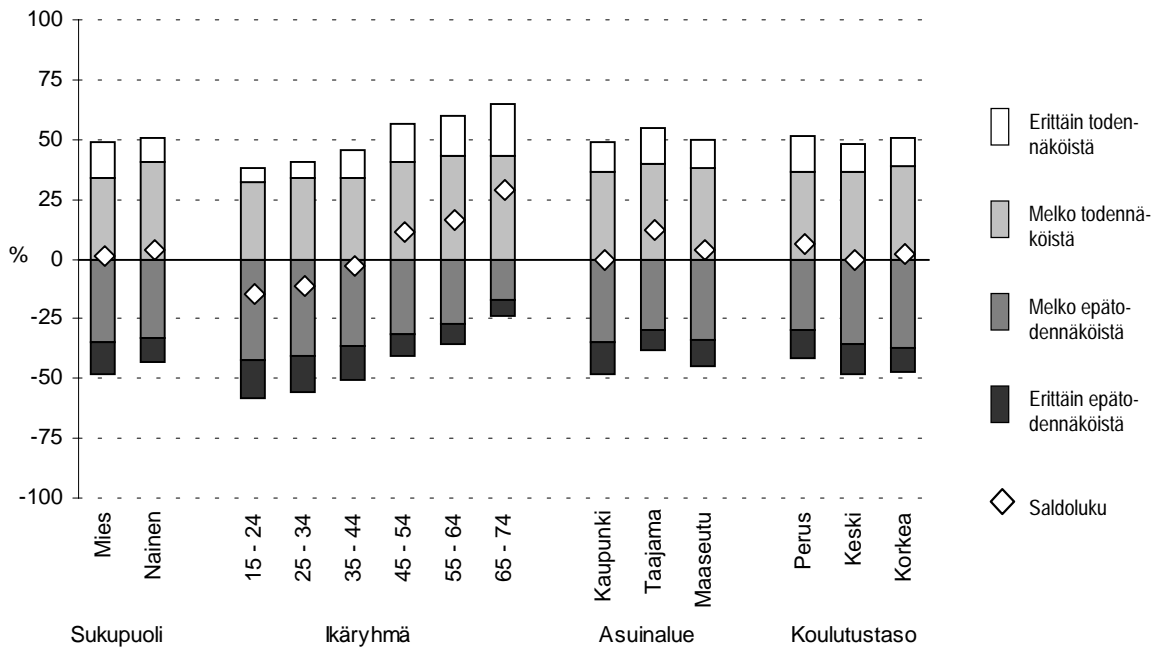
Väitettä kalastusharrastuksen kiinnostavuuden vähenemisestä lähivuosina pidettiin yleisesti epätodennäköisenä. Kaikkein epätodennäköisimpänä väitettä pitivät 45–64-vuotiaat (saldoluku -56 – -53). Muista vastaajaryhmistä selvimmin poikkesi 15–24-vuotiaat, joista löytyi eniten niitä, jotka pitivät kalastusharrastuksen hiipumista todennäköisenä (saldoluku -24). (Kuva 5.8).

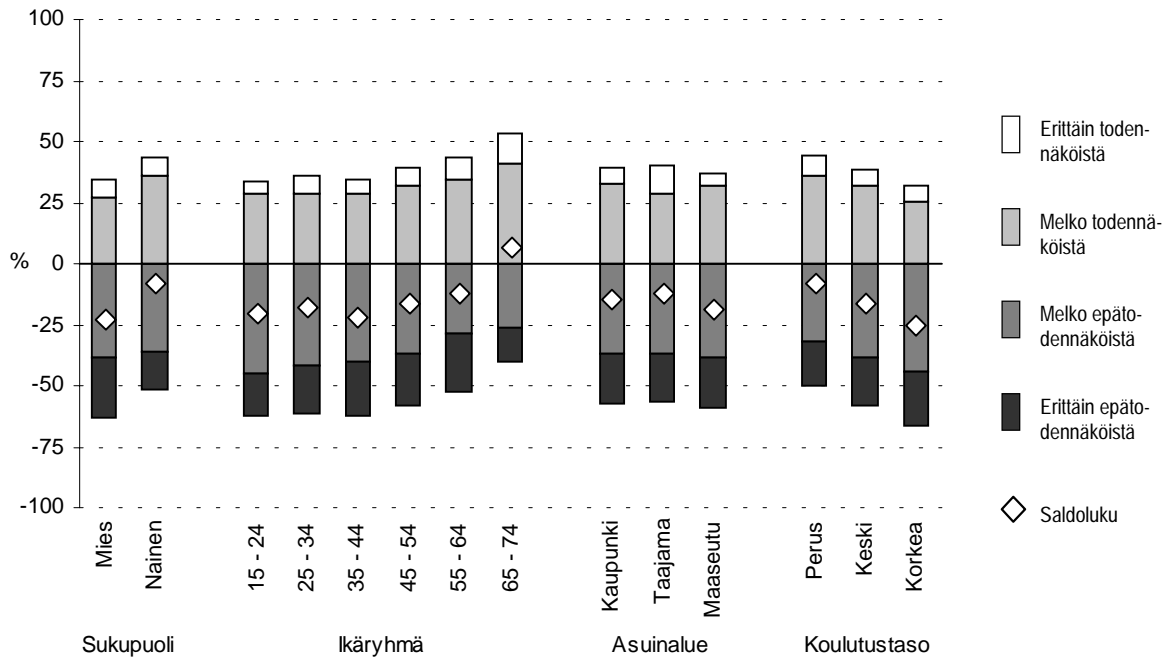
Kuva 5.1. "Vesien pilaantuminen lisääntyy Suomessa". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

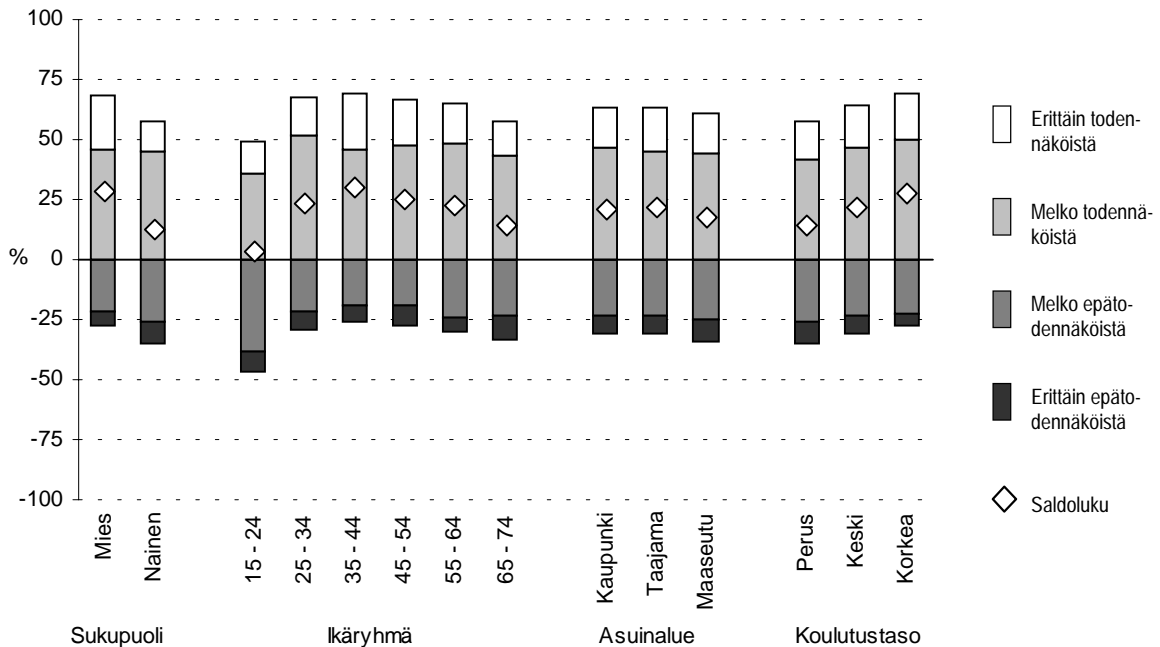
Kuva 5.2. "Suomen kalakannat romahtavat liikakalastuksen vuoksi". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

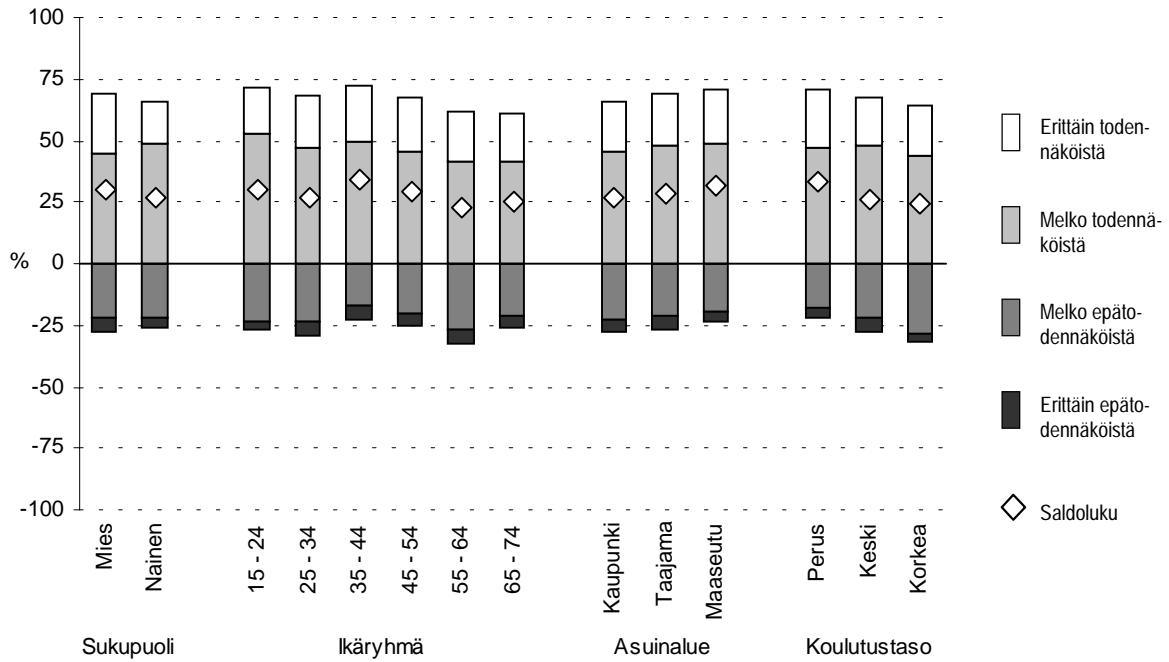
Kuva 5.3. "Kalanviljelyn ympäristöhaitat kasvavat Suomessa". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

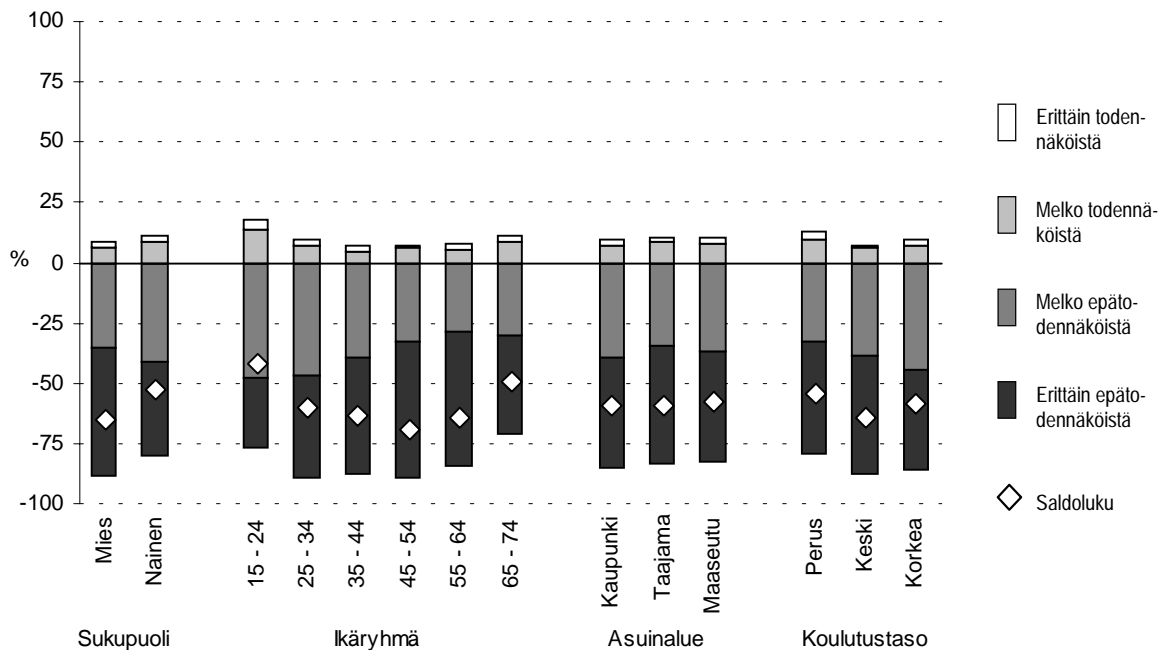
Kuva 5.4. ”Kaloihin kertyvät ympäristömyrkyt rajoittavat suomalaisten kalan syöntiä”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

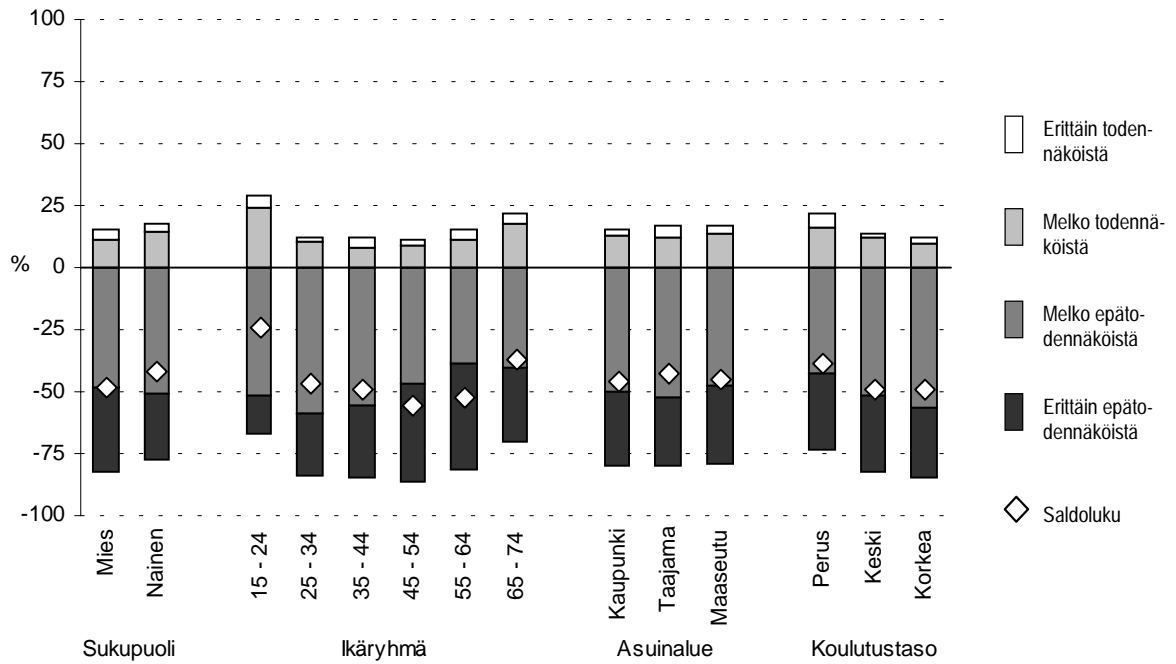
Kuva 5.5. ”Ulkomainen kalastusturismi Suomeen lisääntyy”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 5.6. "Vapaa-ajankalastusmahdollisuudet paranevat Suomessa". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 5.7. "Kalastuslupien hinnat laskevat Suomessa". Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

Kuva 5.8. ”Kiinnostus kalastusharrastusta kohtaan vähenee Suomessa”. Arvio väittämän toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan 2-3 vuoden aikana sukupuolen, ikäryhmän, asuinalueen ja koulutustason mukaan vastausjakaumana ja saldolukuna ilmaistuna.

4. TARKASTELU

4.1. YLEISTÄ TULOSTEN TULKINNASTA

Tässä esitetyt tulokset perustuvat suureksi osaksi erilaisiin väittämiin. Väittämiin perustuvien mittausten tulkintaan sisältyy kuitenkin rajoituksia, jotka on syytä ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa. Esimerkiksi kahdesta periaatteesta täysin samaa asiaa koskevasta väittämästä tai kysymyksestä voidaan saada selvästi erilaisia tuloksia riippuen väittämän tai kysymyksen esitysmuodosta (esim. Sudman ym. 1996). Ilmiötä tutkittiin erillisen koeasetelman avulla myös Kalatalousbarometrin mittaristoa kehitettäessä (Godenhjelm ym. 2000a, 2000b). Kun väittämiin perustuvia tuloksia tulkitaan, onkin tärkeää, että myös tulosta arvioidaan suhtautumisena nimenomaan esitettyyn väittämään, ja että tuloksia ei yleistetä absoluuttisiksi mittauksiksi väittämän käsittelemästä ilmiöstä. Väittämiin perustuvat tulokset ovat hyvinkin käyttökelpoisia, kun verrataan samaan väittämään suhtautumisessa tapahtuneita muutoksia eri mittauskertojen välillä. Tällainen menettely onkin yleisesti vallalla erilaisissa barometritutkimuksissa, joissa tavoite on nimenomaan muutoksen mittaaminen. Toisaalta väittämät ovat varsin käyttökelpoinen mittaustapa myös silloin, kun tuloksissa verrataan, kuten tässä, erilaisten vastaajaryhmien suhtautumiseroja samaan väittämään.

4.2. TULOSTEN LUOTETTAVUUS

Otosasetelman laadinnassa ja otoksen kiintiöinnissä oli käytettävissä tietoja perusjoukon rakenteesta (mm. ikä, sukupuoli, asuinpaikka), joten otanta voitiin suunnitella tältä osin tarkoituksenmukaisiksi. Peittovirhettä voitiin vähentää poistamalla otoksesta ylipeitto haastattelujen yhteydessä. Alipeittoa syntyi jonkin verran haastattelujen ja rekisteripäivityksen välisestä ajasta, joka oli tässä tapauksessa noin yksi vuosi. Vastauskato oli kohtuullisen alhainen (29,7 %) verrattuna haastattelututkimuksiin yleensä. Toteutunut haastatteluaineisto ja otos vastasivat varsin tarkasti tutkitun perusjoukon rakennetta. Käytetyillä menetelmillä (ositekohtainen painotus, kalibrointi) voitiin lisäksi parantaa tulosten tarkkuutta.

Otantavirheen suuruutta arvioitiin laskemalla yksittäisille mittareille 95 prosentin luottamusvälit päätasolla. Luottamusvälit olivat varsin kapeita, suurimmillaan +/- 2,5 prosenttiyksikköä riippuen vastausvaihtoehdon frekvenssistä. Luottamusvälejä ei laskettu luokittelevien muuttujien suhteen (sukupuoli, ikäryhmä jne.), mutta käytännössä luottamusvälit ovat luokitelluissa tuloksissa jonkin verran päätason luottamusvälejä leveämpiä. Mittausvirheen esiintymistä tai suuruutta ei sinällään voitu arvioida. Mittaristosta johtuvien mittausrvirheiden välttäminen oli kuitenkin keskeinen tavoite mittaristosuunnittelussa. Käytetyt mittarit noudattivat barometreissa yleisesti käytettyjä muotoiluja, ja niiden vastausvaihtoehdot olivat yksinkertaisia. Lisäksi mittausten toimivuus oli testattu esitutkimuksella yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa, mikä osaltaan vähensi väärinkäsityksistä aiheutuvien mittausrvirheiden mahdollisuutta. Haastattelijoiden antaman palautteen mukaan vastaajat ymmärsivät kysymysten sisällön hyvin.

4.3. YHTEENVETO TULOKSISTA

Kalaan liittyvät yleiset mielikuvat olivat hyvin myönteisiä. Kotimaista kalaa pidettiin korkealaatuisena, turvallisena ja ympäristöystävällisesti tuotettuna elintarvikkeena, eikä ulkomaisia kalatuotteita koettu suureksi uhaksi kotimaiselle kalalle. Suomalaiset uskoivat kalatuotteiden valikoiman lisääntymiseen lähivuosina. Kalatarjonnan odotettiin laajenevan mm. uusien kotimaisten kasvatettujen kalalajien osalta. Kalan tarjontaan liittyvistä epäkohdista nousi esille tuorekalan alkuperätietojen riittämättömyys. Suomalaisilla on pääasiassa varsin omakohtainen ja konkreettinen suhde kalaan: 95 % suomalaisista syö kalaa, 80 % valmistaa itse kalaruokia tuorekalasta ja yli puolet kalastaa itse tai osallistuu ainakin joskus kalastamiseen.

Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta olivat yleisesti ottaen samansuuntaisia. Luokittelevista muuttujista ikäryhmä oli useimmiten selvin havaittuja näkemyseroja selittävä tekijä. Ikäryhmä vaikutti tuloksiin muun muassa niin, että vanhimman tai sekä vanhimman että nuorimman ikäryhmän näkemykset poikkesivat muitten ikäryhmien näkemyksistä. Monissa tapauksissa mielipiteet muuttuivat tasaisesti iän karttuessa. Miesten ja naisten näkemyserot olivat pääasiassa vähäisiä. Miesten ja naisten välillä mielipide-eroja esiintyi kuitenkin muun muassa niissä kysymyksissä, jotka käsittelivät näkemyksiä luonnonvarojen tilasta. Asuinalue ja koulutustaso selittivät tulosten vaihtelua monissa tapauksissa suhteellisen vähän.

5. KIRJALLISUUS

- Ahvonen, A., Honkanen, A. 1999. Kalatalouden tuotebarometrit. Esitutkimus, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Helsinki. Kala- ja riistaraportteja nro 172. 33 s. ISBN 951-776-250-X, ISSN 1238-3325.
- Ahvonen, A., Honkanen, A. 2000. Kalatalousbarometri 2000: Yritysten taloudelliset näkymät. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Helsinki. Kala- ja riistaraportteja nro 185. 34 s. ISBN 951-776-270-4, ISSN 1238-3325.
- Deville, J.-C. & Särndal, C.-E. 1992. Calibration Estimators in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 87, 376 – 382.
- Deville, J.-C., Särndal, C.-E. & Sautory, O. 1993. Generalized Raking Procedures in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 88, 1013 – 1020.
- European Commission 1997. The joint harmonised EU programme of business and consumer surveys. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. *European Economy. Reports and Studies No 6*. ISSN 0379-0991.
- Godenhjelm, P. 1999. Kala surveylaboratoriossa. Tilastokeskus. Helsinki. *Statisti* nro 2/99.
- Godenhjelm, P., Honkanen, A. & Ahvonen, A. 2000a. Validity measurement in a "double" split panel test – An experiment in comparing domestic and foreign fish product attributes. *World Association for Public Opinion Research (WAPOR). Proceedings of the Seminar of Quality Criteria in Survey Research III, Cadenabbia*.
- Godenhjelm, P., Ahvonen, A. & Honkanen, A. 2000b. Kalaväittämät puntarissa – havainnot surveymittaamisen herkästä ja moninaisesta luonteesta. Tilastokeskus. Helsinki. *Hyvinvointikatsaus* nro 4/2000 (painossa).
- Honkanen, A. & Ahvonen, A. 2000. Kalatalousbarometri 2000. Elinkeino ja kuluttajat . Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Helsinki. Kala- ja riistaraportteja nro 186. 30 s. ISBN 951-776-273-9, ISSN 1238-3325.
- Sudman, S., Bradburn, N.M. & Schwarz, N. 1996. Thinking about answers. The application of cognitive process to survey methodology. Jossey-Bass Publishers. San Francisco.
- Tilastokeskus 2000a. Kuluttajabarometri 2000, helmikuu. Tilastokeskus. Helsinki. *SVT Tulot ja kulutus 2000:6*. ISSN 0784-8420.
- Willis, G.B. 1994. Cognitive interviewing and questionnaire design: A training manual. *Cognitive methods saff. Office of Research and Methodology. National Center for Health Statistics. Hyattsville, Maryland. Working Papers Series. N:o 7*.